

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/९/१९

पश्चिम सेती बनाउनेलाई 'एसआर-६' पनि दिइने

१९ पुस, काठमाडौं । जलाशययुक्त पश्चिम सेती परियोजनामा मात्र वदेशी लगानीकर्ताले चासो नदिएपछि सरकारले अर्को जल वद्युत परियोजना पनि दिने प्रस्ताव गरेको छ । चनियाँ कम्पनी श्री गर्जेज पश्चिम सेतीबाट बाहिरएको छ भने अर्को लगानीकर्ता पनि आएको छैन । त्यसैले लगानी बोर्ड नेपालले पश्चिम सेती र अर्को जलाशययुक्त परियोजना 'एसआर-६' एउटै लगानीकर्तालाई दिने प्रस्ताव अघि सारेको छ ।

पश्चिम सेतीलाई लगानीका ला ग सम्भाव्य बनाउन एसआर-६ परियोजना पनि सँगै जोडेर 'सो-केस'मा रा खएको बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अ धकृत महाप्रसाद अ धकारीले बताए ।

यसमा दुई कम्पनीले इच्छा पनि देखाएको छ । तर एउटा कम्पनी अयोग्य ठहर भएको छ । अर्को कम्पनीसँग भने परियोजना अघि बढाउनबारे छलफल भइरहेको सीईओ अ धकारीले बताए । उनले त्यो कम्पनी कुन हो भन्ने खुलाएनन् ।

चनियाँ कम्पनी श्री गर्जेजले २०७५ भदौ १३ मा भएको अन्तिम वार्तामा क्षमता घटाएर पनि पश्चिम सेती आयोजना बनाउन अस्वीकार गरेको थियो । बोर्डले परियोजनाको क्षमता ७५० बाट घटाएर ६२० मेगावाटमा झार्ने र अमेरिकी डलरमा वद्युत खरिद सम्झौता (पीपीए) गर्ने प्रस्ताव गरेको थियो ।

तर बाँधस्थल प्रस्ता वत स्थानको भूगर्भ, उचाई र प्रभा वतको पुर्नस्थापना लगायतको कारण देखाएर पश्चिम सेती बाहिरएको थियो । पुनर्वास लगायतका धेरै वषयका कारण परियोजना व तय रुपमा सम्भाव्य नरहेको उसले बताएको थियो ।

२४ वर्षअघि अस्ट्रे लयाको स्मेक कम्पनीले पनि पश्चिम सेती निर्माणको जिम्मा लएको थियो । तर १७ वर्षसम्म १० पटकसम्म इजाजतपत्र नवीकरण गर्दा पनि काम अगा ड नबढेपछि सरकारले

इजाजत रद्द गरेको थयो । त्यसपछि सन् २०१२ मा यो आयोजना श्री गर्जेजलाई हात परेको थयो ।

तर, श्री गर्जेजले पनि काम अगाडि नबढाएपछि लगानी बोर्डले पश्चिम सेतीलाई कसरी सम्भाव्य बनाउने भन्नेबारे अध्ययन गरेको थयो, जसले एसआर-६ परियोजना पनि दिने हो पश्चिमसेती बन्ने निश्कर्ष निकालेको थयो ।

त्यसैका आधारमा अहिले बोर्डले दुबै परियोजनालाई एउटै प्याकेजमा राखेर विकासकर्ता खोजिरहेको छ ।

कस्तो आयोजना हो एसआर-६ ?

पश्चिम सेतीभन्दा केही कम क्षमता अर्थात् ४५० मेगावाटका जलाशययुक्त आयोजना हो । पश्चिमसेतीमा बुढीगंगा म सने स्थानभन्दा केही तल एसआर-६ आयोजना बनाउन प्रस्ताव गरिएको छ । यो परियोजना डोडी र अछाम जिल्लामा पर्छ । दिपायल-गौगुडा ग्रामीणमार्ग परियोजना पहुँचमार्गको नजिक पर्छ ।

जापानी सहयोग नियोग (जाइका)ले गरेको अध्ययनअनुसार यो परियोजना ६५२ मेगावाटसम्म बन्नसक्छ । यसका लागि २०७ मटर अग्लो बाँध बाँध्नुपर्छ । यसलाई आधा घटाउने हो भने २२८ मेगावाट वजुली उत्पादन हुनसक्छ ।

साथै पश्चिम सेती र एसआर ६ परियोजना एकै विकासकर्ताले बनाउँदा पानी थुन्ने, वद्युत निकाल्ने र पानी छाड्ने समयको व्यवस्थापन गर्दा ४५० मेगावाटमा र पश्चिम सेतीलाई ७५० मेगावाटमै बनाउन सक्ने बोर्डको दावी छ ।

एसआर-६मा १.५ मटर हेडरेस सुरुङमार्ग बनाएर वजुली उत्पादन गर्न सक्छ । खुलास्थानमा पावरहाउस बनाउन सक्ने लगानी बोर्डले जनाएको छ ।

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/९/१९

वद्युत प्रा धकरणका १३८ कार्यालय प्रमुखसँग कार्यसम्पादन सम्झौता

१९ पुस, काठमाडौं । वद्युत् चुहावट नियन्त्रण, वद्युतीकरण र सेवा प्रवाह सुधारमा केन्द्रित भई नेपाल वद्युत प्रा धकरणका वतरण तथा ग्राहक सेवातर्फका एक सय ३८ कार्यालय प्रमुखहरूले व्यवस्थापनसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरेका छन् ।

चालू आर्थिक वर्ष (आव) २०७६/७७का लागि प्रा धकरणका सात प्रादेशक तथा दुई प्रदेश ड भजन कार्यालय प्रमुखहरू र मातहतका एक सय २९ वतरण केन्द्र प्रमुखहरूसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरिएको हो ।

प्रा धकरण व्यवस्थापनसँग शनिबार प्रदेश नं ५को प्रादेशक कार्यालय बुटवलका प्रमुख र मातहतका वतरण केन्द्र प्रमुखहरूले सम्झौता गरेसँगै चालू आवका लागि वतरण तथा ग्राहक सेवातर्फको कार्यसम्पादन सम्झौता सकिएको छ ।

प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसडसँग प्रादेशक तथा प्रदेश ड भजन कार्यालय प्रमुखहरूले र वतरण तथा ग्राहक सेवा निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक हरराज न्यौपानेसँग वतरण केन्द्र प्रमुखहरूले कार्यसम्पादन सम्झौता गरे ।

कार्यसम्पादन सम्झौता मार्गनिर्देशक निर्देशक भएकाले ग्राहकलाई दिने सेवामा सुधार र कार्यालय भित्रको कार्यसम्पादनमा चुस्तता आई समग्ररूपमा संस्थाको प्रशासनिक तथा वृत्तीय अवस्थामा सकारात्मक प्रभाव पर्ने प्रा धकरण कार्यकारी निर्देशक घिसडले बताए ।

‘मैले नेपाल सरकारसँग गरेको कार्यसम्पादन सम्झौतालाई नतिजामुखी बनाउन उपयुक्त व्यक्तिलाई उपयुक्त स्थानमा जिम्मेवारी दिई कार्य सम्पादन सम्झौता गरिएको छ’ उनले भने, ‘सम्झौतामा वद्युत् चुहावट घटाउने, प्रशासनिक खर्च घटाउने, बाँकी वक्यौता असुल गर्ने, गुणस्तरिय, भरपर्दो तथा

सुरक्षित वद्युत सेवा प्रदान गर्ने, ग्राहक सेवाको स्तरबृद्धि गर्ने लगायतका कार्यसम्पादन सूचांक निर्धारण गरिएकाले यसको कार्यान्वयनबाट उपभोक्तालाई विश्वसनीय, भरपर्दो गुणस्तरीय सेवा प्रवाह उपलब्ध हुने र संस्थाको वित्तीय स्वास्थ्यमा पनि सकारात्मक प्रभाव पर्ने छ ।’

नेतृत्वप्रतिको विश्वासले मात्र संस्थाको परिवर्तन सम्भव हुने भएकाले नेतृत्व क्षमताको प्रदर्शन गर्दै उच्च आर्थिक अनुशासन एवं नैतिक आचरणमार्फत हरेक व्यक्तिको सोच एवं दृष्टिकोणमा परिवर्तन गराउन जरूरी रहेको उल्लेख गर्दै घिसडले यसका लागि आन्तरिक व्यवस्थापन र नियन्त्रण प्रणालीलाई चुस्त दुरुस्त बनाउदै संस्था भित्र सुशासन कायम गर्न निरन्तर क्रयाशील रहेको बताए ।

प्राथमिकरणले चालू आव २०७६/७७मा वतरणतर्फको वद्युत चुहावट ८.५० प्रतिशतमा झार्ने लक्ष्य राखेको छ । प्राथमिकरणले गत आर्थिक वर्ष २०७५/७६मा वतरणतर्फको ११.२८ प्रतिशतको चुहावटलाई २.७८ प्रतिशत वन्दुले घटाएर ८.५० प्रतिशतमा झार्ने लक्ष्य तय गरेको हो ।

तीन वर्षअघिसम्म वद्युत चुहावट २५.७८ प्रतिशत रहेकोमा गत आवसम्ममा १५.३२ प्रतिशतमा झारिएको छ । तीन वर्ष भित्रमा १०.४६ प्रतिशत वद्युत चुहावट नियन्त्रणबाट मात्र प्राथमिकरणले वाष्क करिब ७ अर्ब रुपैयाँ थप आम्दानी गरेको छ ।

तीन वर्ष भित्रमा मुलुकलाई पूर्ण रूपमा वद्युतीकरण गर्ने सरकारको लक्ष्यलाई पूरा गर्न व्यापक रूपमा अभियान नै चलाइएको कार्यकारी निर्देशक घिसडले बताए ।

सरकारले तीन वर्ष भित्र शतप्रतिशत वद्युतीकरण गर्ने र पाँच वर्ष भित्रमा प्रतिव्यक्ति ऊर्जा खपत सात सय युनिट पुर्याउने घोषणा गरेको छ ।

वद्युतीय सुरक्षा, आफ्नो कार्यालय अन्तर्गत ग्रामण वद्युतीकरण, गुणस्तरीय र भरपर्दो वद्युत आपूर्ति लगायतका वषयलाई सम्झौतामा समेटिएको छ । सम्झौतामा वद्युत चुहावट नियन्त्रणलाई उच्च प्राथम्यतामा राखी यसको अंकभार ५० राखिएको छ ।

कार्यसम्पादनमा रा खएका सूचकहरूको वस्तुनिष्ठ मूल्यांकन गरी शाखा प्रमुखलाई पुरस्कार र दण्ड दिने व्यवस्था गरिएको छ । प्रा धकरण व्यवस्थापनले कार्यसम्पादन सम्झौता हरेक प्रादे शक, प्रादेश ड भजन कार्यालय र वतरण केन्द्रप्रमुखबाट चुहावट नियन्त्रण, वद्युतीकरण, सेवा प्रवाहमा रहेका समस्या र चुनौतीका लगायतका वषयमा जानकारी लएको छ ।

व्यवस्थापनले वद्युतीय सुरक्षामा ध्यान दिन, वद्युत् खपत बढाउन ग्राहक बढाउन, प्रा व धक चुहावट घटाउन योजनावद्ध रूपमा अगा ड बढन, सेवा प्रवाह सुधार्न, आफ्नो कार्यालयअन्तर्गतका क्षेत्रमा शतप्रतिशत वद्युतीकरण गर्न वतीय अनुशासनमा रहेर बजेट खर्च गर्न प्रादे शक तथा ड भजन कार्यालय र मातहतका वतरण केन्द्र लेखा र स्टोर प्रमुखहरूलाई निर्देशन दिएको छ ।

प्रा धकरण व्यवस्थापनले वतरण टान्सर्फमर, मटर, केवल, पोल लगायतका उपकरण समयमै उपलब्ध गराउने र कानुनी परि ध भत्र रहेर स्वतन्त्रपूर्वक काम गर्न दिने प्रतिबद्धता जनाएको छ ।

बुटवल क्षेत्रको चुहावट ९.२६ प्रतिशतमा झारिने

नेपाल वद्युत प्रा धकरणले प्रादेश नं ५को प्रादे शक कार्यालय बुटवल मातहतका वतरण केन्द्रहरूको वतरणतर्फको वद्युत् चुहावटलाई ९.२६ प्रतिशतमा झार्ने भएको छ ।

प्रा धकरणले प्रादे शक कार्यालय बुटवललाई गत आ र्थक वर्ष (आव) २०७५/७६मा १२.३९ प्रतिशत रहेको वद्युत् चुहावटलाई घटाएर चालू आवमा ९.२६ प्रतिशतमा झार्ने लक्ष्य दिएको हो । कार्यालयको मं सरसम्ममा औसत वद्युत् चुहावट १०.३२ प्रतिशत छ ।

प्रादे शक कार्यालय बुटवल मातहत प्रादेश नं ५मा पर्ने ६ जिल्लाका ११ वतरण केन्द्रहरू छन् । कार्यालयअन्तर्गतका ग्राहकको संख्या चार लाख ३९ हजार छ भने ८४.४८ प्रतिशत वद्युतीकरण भएको छ ।

प्राधकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसङसँग प्रादेशक कार्यालयका प्रमुख नवराज सुवेदीले कार्यसम्पादन सम्झौता गरे । वतरण तथा ग्राहक सेवा निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक हरराज न्यौपानेसँग वतरण केन्द्र प्रमुखहरुले सम्झौता गरे ।

कार्यक्रममा कार्यकारी निर्देशक घिसङ, उपकार्यकारी निर्देशक न्यौपाने, अर्थ निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक लेखनाथ कोइराला र प्रशासन निर्देशनालयका निमत उपकार्यकारी निर्देशक तुलाराम गरीले चुहावट नियन्त्रण गर्न, वतीय अनुशासन कायम गर्न, वद्युतीय सुरक्षामा ध्यान दिन, कार्यालयमा उपलब्ध स्रोत र साधनको अधिकतम सदुपयोग गर्न लगायतका निर्देशन दिए ।

प्रादेशक कार्यालय र वतरण केन्द्र प्रमुखहरुले कार्यसम्पादन सम्झौतामा रहेका प्रावधानहरु कार्यान्वयन गर्ने प्रतिवद्धता जनाए ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/९/२०

एक महिनामा मा थल्लो खम्तीकाे वद्युत, १२ मेगावाट प्रणालीमा जाे डने

काठमाडौं । रामेछापमा निर्माणाधीन १२ मेगावाटको मा थल्लो खम्ती-१ जल वद्युत आयोजनाले अबकाे १ महिनामा वद्युत उत्पादन सुरु गर्ने भएकाे छ । ९५ प्रतिशत निर्माण पूरा भएकाे आयोजनाबाट लक्ष्यभन्दा झन्डै १ वर्ष ढिलाे आगामी माघदेखि वद्युत उत्पादन सुरु हुन लागेकाे हाे । प्रवर्द्धक हिमालयन ऊर्जा विकास कम्पनीले निर्माण गरिरहेकाे आयोजनाको संरचनाकाे काम अन्तिम चरणमा पुगेकाे इन्जिनियर पुष्कर श्रेष्ठले बताए । उनका अनुसार बाँध क्षेत्रका स भल संरचना तयार भएका छन् । ३.८४५ कलो मटर पाइप बिछ्याउने काम स कन लागेकाे छ । अब करिब ६० मटर पाइप बिछ्याउन बाँकी छ । वद्युतगृहमा इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण जडानकाे काम धमाधम भइरहेकाे छ । उपकरणकाे जडान कार्य ८० प्रतिशत पूरा भएको श्रेष्ठले जानकारी दिए । उपकरण जडानकाे काम स कएपछि संरचनामा पानी भरेर आयोजनाको परीक्षण सुरु गरिनेछ । यस्तै, यही प्रवर्द्धक कम्पनीले निर्माण गरेकाे मा थल्लो खम्ती-२ जल वद्युत आयोजना पनि ९० प्रतिशत निर्माण पूरा भएको छ । आगामी चैतदेखि वद्युत उत्पादन सुरु गर्ने लक्ष्यसहित निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेकाे हाे । बाँध क्षेत्रका सबै संरचना निर्माण भइसकेकाे श्रेष्ठले बताए । ३.३८ कलो मटर लामो पाइप लाइन रहने गरी डजाइन गरिएको आयोजनामा २.८ कलो मटर पाइप बिछ्याउने काम पूरा भएको छ । पाइप लाइनकाे बाँकी काम फागुन भित्र पूरा गर्ने ता लका छ । बाँध र वद्युतगृहमा हाइड्राे तथा इलेक्ट्रोमेकानिकरण उपकरण जडान सुरु भएको छ । उपकरण जडानको काम चैत्र भित्र सम्पन्न गरी वद्युत उत्पादन सुरु गर्ने ता लका रहेकाे कम्पनीले जनाएकाे छ । एकसाथ निर्माण भइरहेका दुई आयोजना सम्पन्न गर्न ३ अर्ब १५ करोड रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान छ । यी आयोजना पूरा भएपछि उत्पादन हुने वद्युत नेपाल वद्युत प्रा धकरणको गर्जाड सबस्टेसनमा लगेर जो डनेछ । यी आयोजनाबाट २०७५ चैतदेखि वद्युत उत्पादन सुरु गर्ने ता लका थयाे । तर, संरचना निर्माणकाे काम नस कएकाले वद्युत उत्पादन ता लका धके लएकाे हाे ।

श्रोत : काठिपुर, २०७६/९/२०

छिनछिनमा बिजुली जाँदा उपभोक्ता हैरान, वतरण प्रणाली नाजुक

काठमाडौं — जाडोसँगै वद्युत् अवरुद्ध हुने क्रम बढेपछि उपभोक्ता समस्यामा परेका छन् । वतरण प्रणाली व्यवस्थापनका ला ग प्रा धकरणलाई पनि हम्मै पर्न थालेको छ । केही दिनयता काठमाडौं उपत्यकामा वतरण प्रणालीको क्षमताभन्दा बढी वद्युत् माग हुन थालेपछि ट्रि पडको समस्या बढेको प्रा धकरणले जानकारी दिएको छ ।

माग उच्च हुँदा कुनै ठाउँमा ट्रान्सफर्मर पड् कने र कतै फडरमा समस्या दे खएपछि उपत्यकाका व भन्न स्थानमा बती जाने समस्या बढेको छ ।

काठमाडौं उपत्यकाको वतरण प्रणाली क्षमता साढे ४ सय मेगावाट हाराहारीमा भए पनि वद्युत् माग भने योभन्दा बढी हुन थालेको छ । उपत्यका र आपसापका क्षेत्रमा वद्युत्को माग ४६० मेगावाट हाराहारीमा भएको भार प्रेषण केन्द्रका प्रमुख सुरेश भट्टराईले बताए । सबै फडरमा चाप बढेकाले माग व्यवस्थापन चुनौतीपूर्ण भएको उनको भनाइ छ । 'हाम्रो वतरण प्रणालीको क्षमता जति नै वद्युत् माग छ,' उनले भने, ' वतरण प्रणाली सुधार्न नयाँ संरचना थप्न स कएको छैन ।' गत वर्ष यो अव धमा उपत्यकामा वद्युत् माग साढे तीन सयको हाराहारीमा भए पनि यो वर्ष सय मेगावाट बढेको उनले जानकारी दिए ।

'सय मेगावाट बढ्दा समस्या नहुनुपर्ने हो । तर वतरण प्रणालीको क्षमता वस्तार गर्न नसक्दा समस्या भएको हो,' उनले भने, 'घरछेउमा ट्रान्सफर्मर राख्न र पोल गाड्न कसैले दिन्नन् ।' मातातीर्थ-भक्तपुर १३२ केभीको रिडमेनको काम अवरुद्ध भएकाले पनि यस्तो अवस्था आएको भट्टराईले बताए । काठमाडौं उपत्यकाबाहिर भने वतरण प्रणालीमा त्यति समस्या नहरेको उनले जानकारी दिए । हाल देशभरको उच्चतम वद्युत् माग १३ सय मेगावाट हाराहारीमा छ । 'काठमाडौं उपत्यकाबाहिर अन्य कारणबाहेक वतरणमा समस्या छैन,' उनले भने ।

काठमाडौं उपत्यकामा भने कार्यालय बन्द भएको दिनमा व्यवस्थापन सहज भए पनि अन्य दिनमा चुनौतीपूर्ण भएको उनले बताए । उपत्यकाको वतरण र प्रसारण प्रणालीका ला ग

दीर्घकालीन समाधान गर्नुपर्ने अवस्था आइसकेको प्रा धकरणका प्रवक्ता प्रबल अ धकारीको भनाइ छ । 'हामीले तत्कालको समस्या समाधानका ला ग अल्पकालीन उपाय अपनाइरहेका छौं,' उनले भने, 'दीर्घकालीन रूपमा उपत्यकाका ला ग प्रसारण र वतरण प्रणालीको गुरुयोजना बनाउन अध्ययन गरिरहेका छौं ।'

वतरण प्रणालीमा दे खएको समस्या तत्कालका ला ग समाधान गर्न प्रा धकरणले भक्तपुरमा २२ र स्युचाटारमा ३० एमभीएका ट्रान्सफर्मर थपेको उनले जानकारी दिए । 'तत्कालका ला ग गडमा भएको समस्या समाधान भए पनि वतरण प्रणालीमा समस्या छ,' उनले भने, ' वद्युतीय साधनको प्रयोग बढेका कारण माग पनि बढेको छ ।' तत्कालका ला ग संरचना सुधार्न बढी चाप भएको फडरलाई छुट्याएर कम चाप भएको फडरमा जोड्ने र ट्रान्सफर्मर फेर्ने काम भइरहेको उनले बताए ।

दीर्घकालीन रूपमा समस्या समाधानका ला ग काठमाडौंका रिभर करिडोर जोड्ने र नयाँ वतरण प्रणाली डजाइन गर्ने काम भइरहेको उनले जानकारी दिए । 'उपत्यकाको वतरण प्रणाली धेरै पुरानो हो,' उनले भने, 'थपथाप गरेर चलाउँदै आएका हौं । वद्युत् माग बढ्दा वतरण गर्न गाह्रो पर्ने अवस्था आयो ।'

दीर्घकालीन समाधानका ला ग उपत्यका वरपर सबस्टेसन निर्माणलाई तीव्रता दिइए पनि तत्कालका ला ग भने ट्रान्सफर्मर फेरेर र फडर व्यवस्थापन गरी वद्युत् वतरण हुने व्यवस्था मलाइएको प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घि सड बताउँछन् ।

' वद्युत् अपुग छैन,' उनले भने, ' वतरण प्रणालीमा चाप बढेको हो ।' व्यवस्थापनका ला ग प्रा धकरणले उपत्यका वरपरका तीन ठाउँमा सबस्टेसन निर्माण गरिरहेको छ । चोभारमा पनि सबस्टेसन बनाउन जग्गाको प्र क्रया बढाइएको उनले जानकारी दिए । 'सहरको भत्री भागमा पनि १३२ केभी क्षमताको वतरण लाइन थपेर स्तरोन्नति गर्ने काम अघि बढाएका छौं,' उनले भने, 'यसका ला ग एक-दुई वर्ष लाग्छ । तर तत्कालका ला ग समस्या दे खएको ठाउँमा समाधान गर्दै छौं ।'

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/९/२०

मध्यमस्यार्ङ्दीको दोस्रो युनिटको उत्पादन १६ दिन बन्द हुने

लमजुङमा रहेको ७० मेगावाटको मध्यमस्यार्ङ्दीको दोस्रो युनिटको उत्पादन १६ दिन बन्द हुने जल वधुत् केन्द्रको एउटा युनिटको उत्पादन १६ दिन बन्द हुने भएको छ। मर्मतका लागि जल वधुत् केन्द्रको दोस्रो युनिटको उत्पादन बन्द गर्न लागिएको हो। मध्यमस्यार्ङ्दी नदीमा पानीको सतह घट्दै गएकोले युनिट मर्मत गर्न लागिएको केन्द्र प्रमुख शवकुमार साहले बताए।

पुस २६ गतेदेखि दोस्रो युनिटको मर्मत सुरु गर्ने तयारी भइरहेको प्रमुख शाहले बताए। 'एउटा युनिटबाट मात्रै पानी चल्ने भएपछि उत्पादन बन्द गरेर मर्मत सुरु गरिनेछ, उनले भने, '१६ दिनमा सम्पन्न गर्ने गरी काम गर्छौं।' दोस्रो युनिटको मर्मत अवधिमा पहिलो युनिटले नियमित वधुत् उत्पादन गर्ने केन्द्रले जनाएको छ।

दोस्रो युनिटको उत्पादन बन्द हुँदा ३५ मेगावाट वधुत् प्रणालीबाट वच्छेद हुनेछ। प्राथमिकरणले हरेक वर्ष हिउँदमा मध्यमस्यार्ङ्दीमा जडत उत्पादन युनिटको मर्मत गर्दै आएको छ। केन्द्रबाट हिउँदमा वद्युत्को माग बढी हुने साँझ र बिहान (पक आवर) मा ७० मेगावाट र अन्य समयमा करिब ३५ मेगावाट वधुत् उत्पादन हुन्छ।

श्रोत बिज खबर, २०७६/९/२०

परासी-भैरहवा औद्यो गक क्षेत्रमा सवस्टेशन बन्ने, कुलमानले गरे उद्योगलाई चाहिएजति वद्युत दिने बाचा

काठमाडौं । नेपाल वद्युत् प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घि सडले औद्यो गक क्षेत्रको वद्युत् माग पूरा गर्न सवस्टेशन निर्माणलाई जोड दिएको जानकारी दिएका छन् । पश्चिम नवलपरासीस्थित नेपाल वद्युत् प्रा धकरण परासी वतरण केन्द्रको नवनि र्मत कार्यालय भवनको शनिबार उद्घाटन गर्दै उहाँले परासी-भैरहवा औद्यो गक क्षेत्रमा सवस्टेशन बनाउन ला गएको बताए । पश्चिम नवलपरासीको हकुईमा सवस्टेशन बन्ने जानकारी दिँदै कार्यकारी निर्देशक घि सडले भने-‘परासी-भैरहवा क्षेत्र औद्यो गक क्षेत्रको रूपमा वकास भइरहँदा वद्युत्को माग बढिरहेको छ, उद्योगलाई वद्युत् माग पूरा गर्न हामीले नवलपरासीकै हकुईमा १३२ केभीएको सवस्टेशन बनाउँदैछौं, त्यहाँबाट उद्योगलाई पर्याप्त वद्युत् आपूर्ति हुन्छ ।’ उक्त क्षेत्रमा उद्योगीले लामो समयदे ख सवस्टेशन बनाउन माग गर्दै आएका थए । नवलपरासीकै सुनवलमा पनि न्यू बुटवल-गोरखपुर प्रसारण लाइनअन्तर्गत ४०० केभीएको सवस्टेशन बन्ने प्र क्रयामा छ । परासी वतरण केन्द्रको भवन रु ९० लाखमा निर्माण भएको केन्द्र प्रमुख वजय महतोले जानकारी दिए । कार्यकारी निर्देशक घि सडले शनिबार नै नवलपरासीमा निर्माण हुनलागेको न्यू बुटवल सवस्टेशन, भरतपुर-बर्दघाट ट्रान्स मसन लाइन र होइसी समेन्ट ट्रान्स मसन लाइनको पनि निरीक्षण गरेका थए । रासस

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/९/२१

२ वर्षपछि भारतको बिजुली चाहिँदैन

२१ पुस, काठमाडौं । नेपाल वद्युत् प्रा धकरण केही वर्ष अगा डसम्म अत्य धक घाटा खाने संस्थानमा गनिन्थ्यो । अर्कोतर्फ १८ घन्टासम्म लोडसे डड गरेर आलो चत पनि थयो ।

तर, कुलमान घि सड प्रबन्ध निर्देशक भएपछि यसको भाग्य फेरियो । कुलमानले व्यवस्थापकीय कौशल देखाउँदै देशभरबाट लोडसे डड मात्रै हटाएनन्, प्रा धकरणलाई मुनाफामा लगे । पछिल्लो आ र्थक वर्षमा प्रा धकरणले ७ अर्बभन्दा बढी त नाफा नै कमाएको छ ।

यद्य प, अहिले प्रा धकरणसामु नयाँ चुनौतीहरू छन् । पहिले बिजुली अपुग भएर समस्या थयो भने अब मागभन्दा बढी उत्पादनलाई कसरी बजारीकरण गर्ने भन्ने चन्ता छ । त्यसैले कुलमानले लगातार वद्युतीय उपकरणहरूको प्रयोगमार्फत वद्युत खपत बढाउनुपर्नेमा जोड दिँदै आएका छन् । तर, यही बेला प्रा धकरणले वद्युत महसुल बढाउने चर्चा पनि भइरहेको छ ।

घो षत लोडसे डड हटे पनि झ्याप-झ्याप लाइन काटिने समस्याले पनि उपभोक्तालाई दिक्क बनाएको छ । यिनै वषयहरूको सेरोफेरोमा रहेर अनलाइनखबरले प्रबन्ध निर्देशक घि सडसँग गरेको कुराकानी:

यो लोडसे डड होइन । हामीलाई वतरण गर्न बिजुली नपुगेर लाइन काटेका होइनाँ । हामीसँग माग जति बढे पनि वतरण गर्न पर्याप्त बिजुली छ

प्रा धकरणले एकातर्फ वद्युत् खपत बढाउन प्रोत्साहन गरिरहेको छ, अर्कोतर्फ व भन्न बहानामा छिनछिनमा काटिरहेको छ । यो त वरोधाभाषी कुरा भएन ?

पहिलो कुरा त यो लोडसे डड होइन । हामीलाई वतरण गर्न बिजुली नपुगेर लाइन काटेका होइनाँ । हामीसँग माग जति बढे पनि वतरण गर्न पर्याप्त बिजुली छ । तर, जसरी बिजुलीको माग बढ्दो छ, त्यसअनुसार हाम्रो पुरानो प्रणालीले काम गर्न सकेन । समस्या आएको छ, तर समाधानका ला ग पनि काम भएको छ, हुँदछ ।

सस्टम सुधार व्यवस्थापनका ला ग ट्रान्सफर्मर फेर्दा, फडर परिवर्तन गर्दा पनि केही समय लाइन काट्नुपर्ने हुन्छ । कति ठाउँमा स्थानीयले घर छेउमा ट्रान्सफर्मर राख्न नदिएर समस्या भएको छ ।

अझ पछिल्लो समयममा वर्षा हुँदा धुलोले ट्रान्सफर्मरको लाइन जो डने स्थानमा ओस आएर समस्या भएको थयो । त्यसले गर्दा केही दिन ट्रिपडको समस्या भयो । यो अहिले समाधान भइसक्यो ।

सहरमा सडक वस्तारको काम भइरहेको छ । त्यसले गर्दा पनि कतिपय क्षेत्रमा पोल सार्न लाइन काट्नुपर्ने हुन्छ । जाडोका कारण स्थानीय क्षेत्रमा ट्रान्सफर्मरको क्षमताभन्दा बढी लोड आएर पनि लाइन ट्रिप भइरहेको छ । एसी, हिटर, गजरहरू बढी चलेका छन् ।

यसले सस्टमको कमजोरी पत्ता लगाउन पनि हामीलाई सहज भएको छ । तर, जनतालाई सास्ती नहोस् भनेर लाइन जानासाथै प्रा धरकरणले समस्या समाधान गर्न टोली खटाउने गर्छ । वतरण लाइन पुरानो भएर आएका समस्या हटाउन हामीले सुधारको काम गरिरहेका छौं । बढी लोड भएका ठाउँमा फडर थप्दैछौं, फेर्दैछौं ।

वद्यमान समस्या हटाउँदै प्रसारण तथा वतरण लाइनका पूर्वाधारमा व्यापक रूपमा स्तरोन्नतिको काम गरिरहेका छौं । यसको नतिजा भ वष्यमा दे खनेछ ।

अहिले माग हवातै बढेपछि भारतबाट बिजुलीको आयात पनि त्यसैगरी बढेको हो ?

सबैले बुझ्नुपर्छ, हाम्रो प्रणालीमा समयअनुसार आयात पनि छ, 'सरप्लस' पनि दे खन्छ । यो दैनिक लोड म्यानेजमेन्ट गर्ने वषय अप्ठेरो छ ।

हरेक घण्टाको लोड फरक हुन्छ । वर्षायाममा हाम्रो उत्पादन ज डत क्षमताअनुसार नै छ । तर, सस्टममा लोडअनुसार उत्पादन आउँदैन । त्यसो गर्दा त बिजुली खेर जान्छ । हिउँदमा उत्पादन घट्छ तर मागचाहिँ बढ्छ ।

नेपालमा १२ सय मेगावाटको त आयोजना नै बनिसके । त्यसमध्ये केही आयोजना सस्टमबाट बाहिर गएका छन् । वर्षामा त १२ सय मेगावाट बिजुली देश भन्नाटै आउँछ ।

हामीले यसपाला २ सय मेगावाटसम्म बिहारमा निरन्तर निर्यात पनि गर्नुपर्ने । कुलेखानी भरिँदा त्यसलाई पनि इनर्जीमा कन्भर्ट गर्नुपर्ने । वर्षामा हामीलाई आयात चाहिएको छैन । पक आवर (बिहान र बेलुकी धेरै बिजुली माग हुने समय) मा पनि चाहिएको छैन ।

अहिले हिउँदमा पक आवरमा भारतबाट बिजुली आयात गरिरहेका छौं । परिमाणमा हेर्ने हो भने थोरै छ । २४ घण्टा आयात गर्नुपर्ने ठाउँमा केही घण्टा मात्र आयात गर्नुपर्दा खासै ठूलो हुँदैन ।

अब सुख्खायाममा यो आयातको परिमाण बढ्दो क्रममा जान्छ । वैशाख-जेठसम्म नै बढ्दो ट्रेन्डमा जान्छ । त्यति हुँदा-हुँदै पनि यो वर्ष आयात घट्छ भन्ने हाम्रो विश्लेषण छ । हामीले सुख्खायाममा पक आवरमा तीन-चार सय मेगावाट आयात गर्नु नै पर्छ । करिब ५ सय मेगावाट पनि जान सक्छ ।

हामीलाई सु वधा के छ भने ढल्केबरबाट चार सय केभीको लाइन बनाउँदैछौं भने बिहारसँग जो डएका ५ वटा र टनकपुरसँग एउटा १३२ केभी लाइन छन् । ती त हाम्रो लागि समुन्द्रजस्तो नै हो । अलकति नपुग्दा आयात गर्छौं, अलकति बढी हुँदा त्यसैबाट निर्यात गर्छौं ।

यो वर्ष वद्युत् उत्पादनका हिसावले 'कोसेढुंगा' हुने दाबी गर्नुभएको थियो । तपाईंले भनेजस्तै भयो भने बढी भएको वद्युत् बेचन प्राथमिकतासँग के-कस्तो कार्ययोजना छ ?

हो, लक्ष्यअनुसार काम भयो भने आगामी असारसम्म थप एक हजार मेगावाट बिजली प्रणालीमा आउँछ । त्यसो भयो भने वर्षामा त हामीले ५-६ सय मेगावाट निर्यात गर्नुपर्ने स्थिति आउन सक्छ ।

हामी आउँदो वर्ष भारतमा वद्युत् निर्यातका लागि छलफलमा छौं । अहिले नै ५-६ महिनाको सम्झौता गर्न सक्छौं । त्यहाँको दैनिक बजारमा कसरी लैजाने भनेर गृहकार्यमै छौं ।

यसो भनेर देश भत्र खपत बढाउने कुरा छायामा पर्नु हुँदैन । देश भत्र पनि माग बढाउनुपर्ने नै छ । वर्षमा एक हजार मेगावाट थपन्छ त भनेर अरु देशसँग सम्झौता गरौंला, तर भएन भने के गर्ने ?

त्यसैले हाम्रो प्राथमिकता त देश भत्रै माग बढाउने हो । यहाँ माग बढाउन वतरण प्रणाली वस्तार गर्नुपर्छ । थप सबस्टेसन र प्रसारणलाइन बनाइरहेका छौं, औद्योगिक क्षेत्रमा पनि लाइन बढाइरहेका छौं ।

यतिले पर्याप्त हुँदैन । वद्युत् उपयोगको क्षेत्रहरू पनि बढाउनुपर्छ । अब वद्युतीय कु कडलाई प्रवर्धन गर्नुपर्छ । कु कडमा ग्यास सलन्डरको प्रतिस्थापन होस् भन्ने छ । तर, राजधानीमा ५ लाख इन्डक्सन एकैपटक राख्यो भने त सस्टमले नै धान्न सक्दैन । त्यसका लागि पूर्वाधार बनाउनुपर्छ । पूरै सस्टमसहित ट्रान्सफर्मरहरूको क्षमता बढाउँदैछौं । ओभरलोड हुने समस्या आउन नदिन हामीले अध्ययन र छलफल गरेरै काम गरिरहेका छौं, ताकि इन्डक्सनहरू सस्टममा थपेँदा कुनै प्रकारको समस्या नआओस् ।

हामीसँग फेरनका लागि प्रशस्तै ट्रान्सफर्मरहरू छन् । चार्जिङ् स्टेशन पनि राख्छौं । योचाहीं प्रवर्धन र प्रोत्साहनका लागि गर्ने हो । चार्जिङ् स्टेशनमा निजी क्षेत्रलाई आकर्षित गर्ने गरी नै काम गरिरहेका छौं ।

तर, योजनाअनुसार भएन भने आगामी बर्खा सजनमा बिजुली खेर जाने डर त छ नि होइन ?

हामी राति २ घण्टा थोरै बिजुली खेर गयो भयो भने तर्सनुपर्ने हुँदैन । कुनै पनि देशमा १५ देखि २० प्रतिशत रिजर्भ मार्जिन रहनै पर्छ । यस्तो रिजर्भ रहेन भने सस्टम वशवसनीय हुँदैन । त्यसैले सबैले राख्छन् ।

बंगलादेशमा १२ हजार मेगावाटको माग छ, १८ हजार मेगावाटको जडत क्षमता छ । जर्मनीमा ८५ हजार मेगावाटको माग छ, २ लाख मेगावाटको जडत क्षमता छ । त्यो त वद्युत् प्रणालीको वशवसनीयताको लागि राखेको हो । बिजुली त्यहाँ पनि खेर गएको नै हो । तर, हामीले हेर्नुपर्छ कि

कुनै कारणबश महत्वपूर्ण बिजुली प्लान्ट फेल भए के गर्ने ?
हाम्रो कालीगण्डकी जल वद्युत् आयोजना कुनै कारण सस्टमबाट केही समय बाहिरियो भने निकै
अपठेरो पर्छ नि । त्यसैले थोरै बिजुली उब्रिनु भनेको खेर जानु होइन ।

एउटा कुरा के हो भने भारतसँग ग्रड जो डएपछि त्यस्तो रिजर्भ मार्जिन नराख्दा पनि हुन्छ । हाम्रो
रिजर्भ भनेको त भारतसँग जो डएको ग्रड नै हो । यसले गर्दा नेपालले ठूलो पैसा रिजर्भ मार्जिनका
ला ग लगानी गर्नुपरेन । हाम्रो जल वद्युत् आपूर्ति पनि भारतका ला ग रिजर्भ मार्जिन हुनसक्छ ।

हामीले बुझ्नुपर्छ क वद्युत् आयात र निर्यात भनेको अ धकतम लाभ प्राप्त गर्नका ला ग हुन्छ ।
यो आयात र निर्यात भयो भने कतै पनि बिजुली खेर जाँदैन । तर, 'आईसोलेसन'मा बस्यो भने त
आयातकर्ता र निर्यातकर्ता दुवै देशलाई हानि हुन्छ । त्यसको क्षतिपूर्ति कुनै न कुनै रूपले महसुलबाटै
भर्नुपर्छ । त्यसले उल्टो उपभोक्तालाई मार पर्छ ।

तपाईंहरूले ग्यास वस्थापनको कुरा निकै जोडका साथ उठाउनुभयो । तर, भारतबाट ल्याएको
बिजुलीले इन्डक्सन चलाउन भनिँदैछ भनेर आलोचना पनि भएको छ नि ?

हामीले लोडसे डड अन्त्य हुनासाथ इन्डक्सन प्रयोग गरौं भनेरौं । त्यो बेला हामीलाई अपठेरो थयो
। गत वर्षसम्म नै अपठेरो थयो । अहिले पनि सुख्खायाममा हामीलाई बिजुली आयात नगरी त
पु गरहेको छैन । नपुग्दा नपुग्दै पनि हामी कन इन्डक्सनको प्रयोग बढाऔं भन्दैछौं त ? हामीले
अर्को ६ महिनापछिको अवस्था हेर्नुपर्न्यो । अहिले 'इनि सयट' गर्दा पनि तत्कालै सबै उपभोक्ता
इन्डक्सनमा आउँदैनन् । वस्तारै आउने हो । त्यसैले अहिले प्रवद्र्धनमात्रै गरेका हौं ।

अहिले वद्युतको माग बढ्दा थोरै बढी आयात गर्नुपर्ला । हामीले भारतबाट ल्याएको बिजुलीको मूल्य
प्रतिस्पर्धी नै छ, खासै महँगो छैन । अर्थतन्त्रलाई मा थ उचाल्न र सुधार्न स कन्छ भने आयातलाई
नकारात्मक रूपमा हेर्नुपर्दैन ।

हामी त हिउँदमा माग बढ्दा अलकति आयात गरेर अघि बढ्ने र वर्षामा हाम्रो बिजुली पूरा उपयोग गरेर लाभ लनेतिर जानुपर्छ । हामीले गरेको त्यही हो ।

वद्युत् उपभोग बढाउन आग्रह गरिरहँदा महसुलदर बढाउने चर्चा पनि सुनिएको छ । यसरी त झन् उपभोक्ता निरुत्साहित हुँदैनन् ?

अब 'डमान्ड स्टि मलेसन प्लान' बन्नुपर्छ । त्यो प्लान भनेको वद्युत् प्राधकणको मात्रै होइन, संगै सरकारको हो ।

अहिले त महसुल धेरै भयो भनेर वद्युतीय सामान उपयोग गर्न जनता डराएका छन् । त्यसका लागि महसुलको संरचनालाई फेरुपर्ने हुन्छ ।

हिजोको बढी वद्युत् प्रयोग गर्ने ग्राहकलाई हतोत्साही बनाउने गरी महसुल तय भएको थियो । जति धेरै उपयोग गर्नुको दर उति चर्को हुने अवस्था थियो । अहिले २० युनिटसम्म प्रयोग गर्ने ग्राहकलाई न्यूनतम महसुल तिरे पुग्छ । यो वपन्न परिवारलाई लक्षित गरेर तो कएको हो, यसलाई बढाउने हाम्रो योजना छैन ।

तर, जो मध्यम वर्गका ग्राहक हुनुहुन्छ, उहाँहरूले अहिले तिर्नुपरेको उच्चदरको महसुललाई रणनीतिक रूपमा कम गर्ने हाम्रो योजना छ । ग्राहकले एउटा निश्चित तहभन्दा बढी खपत गर्नुभयो भने पहिलेभन्दा कम महसुलदर लगाउन खोजेका छौं । यसले खपत बढाउन प्रोत्साहन हुन्छ । एसी नै राख्दा पनि धेरै महसुल नलाग्न सक्छ ।

काठमाडौंमा मासिक २ सय युनिट खपत गर्ने ग्राहकलाई अझ बढी खपत गर्न आकर्षित गर्नेगरी आकर्षक महसुल राखियो भने सबैले इन्डक्सन प्रयोग गर्न सक्छन् । इन्डक्सनले महिनाभरिमासिक २ सय युनिट पनि खपत गर्दैन । त्यही स्ल्याब भित्र ग्राहकले इन्डक्सन प्रयोग गर्न पाए भने त फाइदा भयो नि । त्यसैले अब महसुल दर बढाउने हैन कि ती स्ल्याब र रेन्जहरू परिवर्तन गर्ने हो । रेन्ज परिवर्तन हुनासाथ बढी खपत भएर हामीलाई पनि र ग्राहकलाई पनि फाइदा हुन्छ ।

यसैगरी थ्र-फेजको टीओडी (स्मार्ट) मटरहरूमा रातिको महसुल कम गर्ने, दिउँसोको सामान्य तहमा मूल्य राख्ने र पक आवरमा अल महँगो गर्ने सक्न्छ । त्यसो गर्दा हामीलाई बिजुलीका माग व्यवस्थापनमा पनि सहज हुन्छ भने रातिको समयमा पनि बिजुली प्रयोग गर्न प्रोत्साहन मिल्छ । त्यसले बिजुली खेर जाने समयमा माग बढाउन सहयोग नै हुन्छ ।

अब त सजनल महसुल पनि हुन सक्छ । अब वर्षायाममा बढी बिजुली हुन्छ भनेर त्यो समयमा महसुल अल घटाउने गर्न सक्न्छ । हिउँदमा भन्दा कम महसुल राख्यो भने खपत बढ्न सक्छ । तर, घरेलु ग्राहककोमा यो तत्काल सम्भव हुन्न कनभने स्मार्ट मटर जोड्न भर्खर तयारी थालिएको छ ।

सरकारले बिजुली खपत बढाउन अहिलेसम्म कुनै प्रोत्साहन दिने नीति ल्याएको छैन, तपाईंहरूले महसुल दरलाई वैज्ञानिक बनाएर मात्रै पर्याप्त हुन्छ र ?

अब सरकारले पनि धेरै नीति परिवर्तन गर्नुपर्ने हुनसक्छ । हामी अहिले वद्युतीय सवारी भनिरहेका छौं, अझ यसमा हस्तक्षेप गर्नु पर्नेछ ।

वद्युतीय सवारी हाम्रा लागि निकै राम्रो हुन्छ । कनभने अ धकतम वद्युतीय सवारी राति चार्ज हुन्छ । अहिले पनि वद्युतीय सवारी राति चार्ज गर्दा ३.७० रुपैयाँ महसुल छ । त्यसैले वद्युतीय सवारीको स्पेयर्स पार्ट्समा, ब्याट्रीमा भन्सार निःशुल्क गरिदिनेदेखि वद्युतीय सवारी ल्याउन के-के गर्न सक्न्छ, त्यो सरकारले नीति बनाएरै गर्नुपर्छ ।

अहिले पनि नयाँ उद्योगहरू आइरहेका छन् । प्रसारणलाइनको सी मतताका कारणले मागअनुसार दिन सकेका छैनौं । होइसी समेन्टलाई नै ६० मेगावाट दिन सकेका छैनौं । यस्ता समस्यालाई चर्ने गरी नीतिगत रूपमै इन्टरभेन्सन गरेर सरकारले जहाँ-जहाँ उद्योग आउँछ त्यहाँ काम गर्ने वातावरण बनाउनुपर्ने छ ।

नेपालको बिजुली द क्षण ए सयाकै महँगो भनिन्छ । माग र आपूर्ति बढेपछि मूल्य घट्ने अर्थशास्त्रीय
सद्धान्त यहाँ लागू हुन्छ क हँदैन ?

नेपालको बिजुली द क्षण ए सयामै महँगो भन्ने कुरा सत्य होइन । हामीले भुटानसँग तुलना गरेर
हँदैन । उहाँहरूसँग 'सरप्लस' बिजुली धेरै छ । भारतलाई बिजुली बेचेर त्यसबाट जनतालाई
'सब्सिडाइज' गरेर महसुल दिइएको छ । धेरै जल वद्युत आयोजनाहरू पनि उहाँहरूले अनुदानमा
बनाउनुभएको छ ।

बंगलादेशको पनि तुलना गर्न मल्दैन, त्यहाँ उच्च अनुदान छ । उहाँहरूले निजी प्रवर्द्धकबाट
प्रतियुनिट १० सेन्टसम्ममा कन्नुभएको छ, भारतसँग साढे ५ सेन्टसम्म कन्नुभएको छ । तर,
महसुलमा सह लयत दिनुभएको छ । त्यति हँदाहँदै पनि प्रतियुनिट ९ रुपैयाँ जति छँदैछ । भारतमा
राज्य पच्छे महसुल फरक छ, त्यहाँ यो राजनीतिक 'इस्यु' नै बन्छ ।

हाम्रो महसुलले प्रा धकरणलाई नाफा छैन, खा ल 'ब्रेक इभन'मा दे खन्छौं । हामीले अरू व भन्न
स्रोतबाट आउने पैसाले नाफा कमाएका छौं । 'अपरेसनल इ फ सयन्सी' बढाएकाले मात्रै हामी नाफामा
जान सकेका हौं । हामीले चुहावट घटायौं, खर्च घटायौं, ब्याजबाट कमाएका छौं, सस्टर कम्पनीबाट
लाभांस कमाएका छौं । सबै व्यवस्थापन मलाएर थोरै नाफा गर्न सफल भएका हौं ।

प्रा धकरणले वद्युत् कनेको मूल्य त पाउनुपन्थो नि । हामीलाई औसत वद्युत् खरिद मूल्य प्रतियुनिट
७ रुपैयाँ पर्छ । तर, कतै ५ रुपैयाँमा पनि बिजुली बे चरहेका छौं । तल्लो तहमा खपत गर्नेलाई त
३ रुपैयाँ प्रतियुनिटमै दिइरहेका छौं । उद्योगलाई रातिको ६ घण्टाको महसुल ४.१५ रुपैयाँ छ ।
औसतमा ७ रुपैयाँ ६४ पैसा प्रतियुनिटमा बिजुली बे चरहेका छौं । प्रा धकरणले औसतमा बिजुली
खरिद गर्न नै त्यतिबराबरकै रकम ख र्चनुपर्छ । अझ योभन्दा बढी पर्छ ।

बिहारको ल्याउँदा १० रुपैयाँ प्रतियुनिट पर्छ, खम्तीको १५ रुपैयाँ पर्छ । त्यसैले सामान्यमा महसुल
महँगो हैन ।

तर, दीर्घकालमा नेपालको बिजुली निकै सस्तो दरमा आउँछ । कनभने ३० वर्षपछि सबै प्रोजेक्ट 'शून्य' मूल्यमै सरकारको स्वा मत्वमा आउनेछन् । त्यसपछि त बिजुली कनिरहुनु पर्दैन । त्यसको सञ्चालन गर्न एक डेढ रुपैयाँ पर्ला । त्यसपछि जति मूल्य जति घटाए पनि हुन्छ ।

अरु देशमा जस्तै सरकारले महसुलमा अनुदान दिन त सक्ला नि ?

अहिले हामीलाई बिजुलीको माग बढाउनुपर्ने छ । त्यसैले सुरुमा त महशुलको स्ल्याब नै वैज्ञानिक बनाउने हो । त्यसका ला ग योजना बनेको छ । अब बढी खपत गर्नेको केही महसुल घट्छ । खपत बढाउने गरी नै महशुल संरचना बनाउँछौं । अब हामी बढी बिजुली प्रयोग गर्नेले कम तिर्नुपरोस् भन्ने सोचेरै अघि बढेका छौं । तल्लो तहका ग्राहकलाई पनि महशुल बढाएर मारमा पार्दैनौं ।

प्रा धकरणले वर्षमा ७ अर्बभन्दा बढी नाफा कमाउन थालेको छ, अझै बढि नाफा कमाउने सोच हो ?

हेर्नुस्, हामीसँग ४ खर्बको सम्पत्ति छ, तर २ खर्बभन्दा बढीको ऋण पनि छ । त्यसको ब्याज तिर्नुपर्छ । सरकारले प्रसारणलाइनको विकासका ला ग दिएको ऋण पनि ५ प्रतिशत ब्याजमा छ । र, प्रा धकरणको दीर्घकालीन दायित्व हेर्नुस्, १२ हजारभन्दा बढी कर्मचारी छन्, पेन्सन खाने मात्रै ५-६ हजार छन् । कर्मचारी त पाल्नुपन्थो नि ! यो सबै गरेर पनि हामीले केही नाफा कमाएका छौं । यो कन जरुरी छ त ? भन्ने प्रश्न आउँछ । सँधै प्रा धकरणले सरकारबाट पैसा लएर लगानी गर्ने क प्रा धकरण आफै लगानी गर्न सक्ने बन्ने ?

हामीले ठूला-ठूला जल वद्युत आयोजना बनाउनुपर्नेछ । त्यसमा इक्विटी लगानी त गर्नुपन्थो । यत्रो धेरै लाइनहरू बनाइरहेका छौं । सबस्टेसनहरू बनाइरहेका छौं । त्यसका ला ग लगानी कहाँबाट आउँछ ? सँधै प्रा धकरण सरकारकै मुख ता करहने ? सरकारले दिएन भने के गर्ने ? प्रा धकरण घाटामा गयो भने त वद्युत क्षेत्र नै धरासायी हुन्छ नि । अहिले सरकारी दूरसञ्चार कम्पनीसँग एक खर्ब हाराहारी नगद नै छ, हामीसँग त्यति रकम हुन्थ्यो

भने त कति वटा जल वद्युत आयोजना बन्न सक्थ्यो ? एउटा निजी दूरसञ्चार सेवा प्रदायकले वर्षमा १५-२० अर्ब नाफा कमाउँछ । अनि प्रा धकरणले नाफा नै गर्न नहुने ? हामीले कमाएको त यही माटोमा वकासका ला ग लगानी गर्ने हो नि ! भएको नाफा देशकै वकासमा खर्चने हो ।

हामी ४ खर्ब लगानी गर्दा ७ अर्ब नाफा कमाइरहेका छौं । त्यो भनेको करिब डेढ प्रतिशत मात्रै हो । त्यो पनि हामीले महशुलबाट लएको नाफा हैन । भएको पैसा पनि कता महंगो ब्याज पाइन्छ भनी खोजी-खोजी राखेर कमाएको हो । हामीले नाफा कमाएर कर्मचारीलाई बाँड्ने होइन ।

अहिले दूरसञ्चार कम्पनीलाई पूर्वाधारमा लगानी गर्न सरकारले पैसा दिनुपरेको छ ? उसको लगानी आफैले गर्छ । प्रा धकरण पनि त्यस्तै आत्मनिर्भर भयो भने हामीलाई दिने पैसा देशकै शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य पूर्वाधारमा जाला ।

त्यसैले जसले प्रा धकरण घाटामै बस्नुपर्छ भन्छ, उसको नियत वद्युत क्षेत्र सधैं खाडलमै फसोस् भन्ने हो । प्रा धकरण नै टाट पल्टियो भने त ५ सय मेगावाटको पीपीए गरे पनि बैंकले प्रवद्धकलाई पत्याउँदैन । त्यसैले प्रा धकरण बलियो हुँदा त सबैलाई फाइदा नै छ । प्रा धकरणलाई वर्षमा २० अर्ब नाफा होस् न, बुढी गण्डकीजस्ता आयोजना त प्रा धकरणले नै बनाइदिन सक्छ ।

हामीमा बिजुलीको बिल देखेपछि गुनासो गर्ने प्रवृत्त बस्यो । एउटा उदहारण हेरौं, अहिले घरमा भएका प्रायः सबै व्यक्तिले फोन बोक्छन् । फोनमा केही नगर्दा पनि औसतमा एक जनाले महिनामा एक हजार रुपैयाँ खर्च गर्ला । इन्टरनेटमा त्यसैगरी खर्च हुन्छ । टेलिभिजन सेवामा पनि खर्च छ । ५ जना सदस्य भएको परिवारले यस्तो दूरसञ्चार सम्बद्ध सेवामा महिनामा १० हजारसम्म खर्च गर्छन् ।

तर, तीनै वद्युतीय उपकरणको न्युनतम पूर्वाधारका रूपमा रहेको बिजुलीको बिलमा एक-दुई हजार खर्च गर्नुपर्दा त्यो परिवारलाई ज्वरो नै आउँछ । १० मनेट बत्ती नहुँदा कति अप्ठेरो पर्छ भन्ने हामीले भोगेकै हौं । बिजुलीमा महसुल बढ्दा पनिरुपैयाँमा हैन, पैसामा बढ्छ । र पनि वरोध गरिहाल्ने प्रवृत्त छ, यसलाई मनन गर्नुपर्छ ।

तपाईं अब प्रा धकरणमा करिब ८ महिनामात्रै रहनुहुनेछ । तपाईं आउँदाको अवस्थामा रहेको प्रमुख चुनौतीहरू पार लागे, जाने समय नजिकै गर्दा कस्ता कुरालाई आफ्ना चुनौतीका रूपमा लनुभएको छ ?

हिजो हामी जनतालाई जतिसक्दो कम बिजुली खपत गर्नुस् भन्थ्यौं, अब हामी जतिसक्दो बढी खपत गर्नुस् भन्दैछौं । हिजो लोडसे डड हटाउने चुनौती थियो, अब खेर जाने बिजुली व्यवस्थापन गर्ने चुनौती मुख्य हो । फेरि सुख्खायाममा त वजली आयात गर्नेपर्ने सत्य पनि जी वतै छ ।

तर, हामीलाई आयातको चन्ता छैन, वर्षामा बिजुली खेर जाला भन्ने बढी चन्ता छ । बिजुली आयातले त के भयो र ? अर्थतन्त्रलाई धेरै फाइदा गरिरहेको छ । आयात गरेर खपत गरेको बिजुलीको उत्पादकत्व १० गुणा बढी हुन सक्छ ।

बंगलादेशले आन्तरिक उत्पादनभन्दा सस्तो देखेपछि बिजुली आयात बढाउँदैछ । त्यसैले आयात चन्तामा पर्नुभन्दा पनि बिजुलीको सही व्यवस्थापन गर्नेमै केन्द्रित हुनुपर्छ । बरु हामीले नेपालमा उत्पादित बिजुली बेचन क्षेत्रीय बजारलाई एकीकृत गर्दै जाने हो । देश भित्रै खपत दर बढाएर देशलाई बढीभन्दा बढी लाभ दिलाउने हाम्रो योजना हो । चाहे त्यसका लागि वद्युतको आयात नै कन बढाउनु नपरोस् ।

त्यसबाहेक हामीलाई वद्युत आपूर्तिको विश्वसनीयता र गुणस्तर बढाउने चुनौती छँदैछ । जनताले झ्याप-झ्याप लाइन काटिने समस्याबाट मुक्ति पाउनुपर्छ । त्यसलाई ध्यानमा राखेर पूर्वाधारको विकासमा गर्नुपर्ने काम पनि सहज छैन ।

अर्को चन्ता प्रा धकरणलाई कफायती रूपमाकसरी चलाउने भन्ने पनि हो । हामी अटोमेशन र टेक्नोलोजीमा गएनौं भने फेरि पनि पहिलेकै परिस्थिति दोहोरिन सक्ने खतरा हुन्छ । त्यसैले डजटिल प्रा धकरण बनाउनमा हाम्रो ध्यान केन्द्रित गर्नुपर्छ ।

हामी प्रा धकरणका हरेक पाटोलाई डजिटल नै बनाउन चाहन्छौं । सूचना प्र व धको अ धकतम् प्रयोग गरेर मानवीय जनशक्तिलाई पनि उपयोग गर्दै प्रा धकरणलाई सक्षम बनाउनुपर्ने छ ।

हामी देशभर सेवा दिँदैछौं, कर्मचारीको संख्या मात्रै बढाएर गुणस्तरीय सेवा सम्भव छैन । डजटल ट्रान्सफर्मेशन भएन भने प्रा धकरणको व्यवस्थापन गर्न गाह्रो हुन्छ । प्रा धकरण ब लयो भएन भने त 'पावर सेक्टर' फेरि पुरानै अवस्थामा फ र्कने जो खम हुन्छ । यीनै चुनौतीलाई हामीले अवसरका रूपमा लएर अबको एक दुई वर्षमा नतिजामा बदल्ने गरी काम गर्दैछौं ।

अन्तिममा, नेपाल वद्युत आयातकर्ताबाट पूर्ण रूपमानिर्यातकर्ता मुलुक बन्ला ?

हामी 'नेट एक्सपोर्टर' (खुद निर्यातकर्ता) त आगामी वर्षबाटै हुन्छौं । अर्थात् हामी जति बिजुली भारतबाट ल्याउँछौं, त्यो भन्दा बढी परिमाणमा बिजुली भारत आगामी वर्षबाटै नै निर्यात गर्छौं ।

तर, सुख्खा याममा पनि भारतबाट बिजुली नै ल्याउन छाड्ने अवस्था आउन अर्को एउटा सुख्खायामा कट्नुपर्छ । त्यसपछि चाँही पक आवरमा पनि भारतबाट बिजुली ल्याउन पर्दैन । कनभने त्यतिबेलासम्म देश भन्नेबाट ५ हजार मेगावाट बिजुली आउँछ भन्ने आँकलन छ । कम्तिमा ३ हजार मेगावाट मात्रै आयो भने पनि सुख्खा याममा १२ सय मेगावाट त देश भन्नेबाट आउँछ ।

त्यसबेला पक आवरमा कुलेखानी, कालीगण्डकी र कुलेखानीले सहयोग गर्छन् । आगामी सुख्खायाममा हाम्रो उत्पादनले थोरै नपुग हुन्छ । त्यसपछिको सुख्खायाममा हामीलाई भारतको बिजुली नचाहिन सक्छ । त्यो भएपछि वर्षमा यहाँ खपत हुने भन्दा दोब्बर परिमाणमा हामी भारतमा बिजुली बेच्छौं ।

कनकी वर्षायाममा ठूलो परिमाणको बिजुली भारत जान्छ । देश भन्ने त्यो बिजुली खपत गर्ने हो भने 'सजनल डमान्ड' सर्जना गर्नुपर्छ । त्यसका ला ग सरकारी तवरबाटै नीतिगत व्यवस्थाहरू गर्नुपर्छ ।

श्रोत : बिज खबर, २०७६/९/२९

न्यू बुटवल र पूर्वी चतवन सबस्टेसनको निर्माण अन्तिम चरणमा, समयमै सम्पन्न गर्न कुलमानको निर्देशन

काठमाडौं । नवलपरासीको सुनवलमा २२०÷१३२ केभी न्यू बुटवल र चतवनको भण्डारामा पूर्वी चतवन १३२÷३३÷११ केभी सबस्टेसनको निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको छ । दुवै सबस्टेसनको निर्माण आगामी चैत्र भत्र सम्पन्न गरी संचालन (चार्ज) गर्ने लक्ष्यका साथ काम भइरहेको नेपाल वद्युत प्रा धकरणले जानकारी दिएको छ ।

आयोजनाको स्थलगत निरीक्षणमा प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घि सडले धैरै समय लाग्ने अ धकांश स भल संरचनाको निर्माण स कएकाले कुनै अवरोध नआएमा तो कएकै समयमा काम स कने जानकारी दिए । आयोजना व्यवस्थापन र ठेकेदार कम्पनीका प्रतिनि धहरुसँग निर्माण प्रगति, बेहोरिएका समस्या लगायतका बारेमा जानकारी लंदै कार्यकारी निर्देशक घि सडले तो कएकै समयमा काम सक्न निर्देशन दिए । 'सबस्टेसनको जग (फाउन्डेसन) हा लएको छ, अ धकांश उपकरणहरु आयोजनास्थलमा आइसकेका छन् भने केही आउनेक्रममा छन्, अब उपकरणहरु जडानको काम मात्रै बाँकी दे खन्छ, बाँकी रहेको स भल संरचनाको काम सक्न र उपकरण जडानको कामलाई तिब्रता दिनुहोस्', उनले निर्देशन दिंदै भने, 'निर्माण ते कएकै समयमा सम्पन्न गर्न दे खएका समस्या समाधान गर्न प्रा धकरणले गर्नुे पर्ने काम र सहजीकरण तदारुकताकासाथ गरिदिने छौं ।' मुलुक भत्र उत्पादित वद्युत्को आन्तरिक खपत एवं द् धपक्षीय तथा क्षेत्रीय वद्युत् व्यापार प्रवद्धन ला ग आन्तरिक प्रसारण एवं वतरण र अन्तरदेशीय प्रसारण प्रणालीहरुको वस्तार तथा सट्टीकरणका ला ग न्यू बुटवल सबस्टेसनको निर्माण गरिएको हो । भारतीय ठेकेदार कम्पनी टाटा प्रोजेक्ट ल मटेडले चैत भत्रमा सबस्टेसन चार्ज गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको छ । निर्माणमा अहिले एक सय जनाभन्दा बढी श्र मक आयोजनास्थलमा खटिएका छन् । कालीगण्डकी नदी बे सनमा निर्माण हुने जल वद्युत् आयोजनाको वद्युत् कालीगण्डकी करिडोर २२० केभी प्रसारण लाइन हुँदै न्यू बुटवल सबस्टेसनमा ल्याई राष्ट्रिय प्रणालीमा प्रवाह गरिने छ । नेपाल र भारतबीचको वद्युत् व्यापारका ला ग ला ग दोस्रो क्रसबोर्डर प्रसारण लाइन पनि न्यू बुटवल सबस्टेसनबाट सुरु हुनेछ । नेपाल र भारतबीच वद्युत् व्यापारका ला ग न्यू बुटवल-गोरखपुर ४०० केभी डबल स र्कट प्रसारण लाइन निर्माण लगानी तथा कार्यान्वयन प्रारूपमा सहमति जुटिसकेको छ । करिब २० बिगाहा ज मनमा निर्माण हुने न्यू बुटवल धनुषाको ढल्केबर सबस्टेसनपछिको दोस्रो ठूलो वद्युत् हब बन्ने छ । अमेरिकाले मलेनियम च्यालेन्ज कर्पोरेसन

(एमसीसी)मार्फ दिने अनुदानबाट न्यू बुटवलमा ४०० केभीको अर्को सबस्टेसन पनि बन्ने छ । एमसीसीले तनहुँको दमौलीबाट न्यू बुटवलसम्म ४०० केभी प्रसारण लाइन पनि निर्माण गर्ने छ । बर्दबाट-न्यू बुटवल २२० केभी र न्यू बुटवल-कोहलपुर (बाँके) ४०० केभी प्रसारण लाइन निर्माण हुँदै छ । चतवनका रत्ननगर, खैरहनी, राप्ती र कालीका नगरपालिकाको वद्युत् आपूर्तिलाई गुणस्तरिय र वशवसनीय बनाउन पूर्वी चतवन सबस्टेसन निर्माण गरिएको हो । 'भरतपुरमा रहेको १३२ केभी सबस्टेसनबाट करिब २१ कलो मटर ३३ केभी लाइनमार्फत ३३÷११ केभी चैनपुर सबस्टेसनमार्फत चतवनको पूर्वी क्षेत्रमा वद्युत् आपूर्ति भइरहेको छ , लामो लाइन र क्षमताले नधान्दा लाइन चुँ डने,ट्रि पड हुने, लो भोल्टेज र वद्युत्को प्रा व धक चुहावटको समस्या थयो', कार्यकारी निर्देशक घि सडले भने । 'सबस्टेसन संचालनमा आएपछि प्रा व धक चुहावट करिब ४÷५ प्रतिशत घट्ने छ, ग्राहकले पनि गुणस्तरिय, भरपर्दो र पर्याप्त वद्युत् पाउनु हुने छ भने प्रसारण क्षमताले नधानेर गर्मीमा बाध्यकारी लोडसे डड गर्नु पर्ने अवस्थाको पनि अन्त्य हुने छ ।' मकवानपुरको हेटौडाबाट भरतपुर तर्फ गएको १३२ केभी प्रसारण लाइनबाट प्रवाह भएको वद्युत्लाई पूर्वी चतवन सबस्टेसनमा ट्या पड गरी त्यस क्षेत्रमा आपूर्ति गरिने छ ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/९/२९

हिमपातले जल वद्युत आयोजनाको काम रो कयो

म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपा लका ४ नारच्याडस्थित निल गरी खोलामा निर्माणा धन जल वद्युत आयोजनाको निर्माण कार्य हिमपातका कारण अवरुद्ध बनेको छ । निल गरी हाइड्रोपावर कम्पनीले एकै साथ निर्माण गर्न लागेका ६२ मेगावाट क्षमताको निल गरी क्यासकेड र ३८ मेगावाट क्षमताको निल गरी जल वद्युत आयोजनाको साता दिनदे ख निर्माण कार्य रो कएको हो ।

गत जेठ महिनादे ख निर्माण कार्य शुरु भएको दुवै आयोजनाको काम एकै पटक भइरहेको छ । अहिले सुरुङको काम भइरहेको र वहिबारदे ख लगातार हिमपात परिरहेकाले काम गर्न असहज भएको निर्माण कम्पनीका निर्देशक उपेन्द्र गौतमले जानकारी दिए । 'निल गरी क्यासकेडको पहुँच मार्ग निर्माण स कएर टने लङ्ग हुँदै छ' गौतमले भने 'भारी रुपमा लगातार परिरहेको हिउँ आयोजनास्थलमा नै जमेकोले काम गर्न स कएन ।' दुवै आयोजनामा करिव एक सय ५० कामदार काम गर्ने नसकेर अलपत्र अवस्थामा बस्नु परेको उनले बताए ।

करिब १३ अर्ब रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको आयोजनालाई लगानी जुटिसकेको छ । ४.४ कलो मटर सुरुङ हुने निल गरी क्यासकेडको पेनस्टक पाइपलाइन भू मगत बनाइने भएको छ । निल गरीको सुरुङ दुई हजार चार सय मटर हुने आयोजनाले जनाएको छ । आगामी चार वर्ष भत्र आयोजना निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य लइएको निर्देशक गौतमले जानकारी दिए ।

रन अफ द रिभर प्रकृतिका यी दुवै आयोजनाबाट उत्पादित वद्युत् दानामा निर्माणाधीन २२० केभी क्षमताको सबस्टेसनबाट केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जो डनेछ ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/९/२१

१० युनिटभन्दा कम बिजुली बाल्नेलाई निःशुल्क दिइने

प्रस्ताव ल्याउन प्रा धकरणलाई ऊर्जामन्त्रीको निर्देशन

ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनले मा सक न्यूनतम १० युनिटसम्म वद्युत् खपत गर्ने उपभोक्तालाई निःशुल्क गर्ने व्यवस्था मलाउन नेपाल वद्युत् प्रा धकरणलाई निर्देशन दिएका छन्।

प्रा धकरण सञ्चालक बोर्डका अध्यक्षसमेत रहेका ऊर्जामन्त्री पुनले आइतबारको बोर्ड बैठकमा यस्तो निर्देशन दिएका हुन्। हाल मा सक १० युनिटभन्दा कम वद्युत् खपत गर्ने ग्राहकको संख्या ७ लाख घर छन्। ती परिवारलाई वपन्न परिवारबाट वद्युत् शुल्क न लने योजना पुनले ल्याएका हुन्। 'मा सक १० युनिटभन्दा कम वद्युत् खपत गर्ने परिवारलाई सेवा शुल्कबाहेक वद्युत् महसुल न लने प्रस्ताव ल्याउन मन्त्रीले प्रा धकरणलाई निर्देशन दिनुभएको छ,' बोर्ड बैठकबारे जानकारी गराउँदै मन्त्रीका प्रेस संयोजक दयानि ध भट्टले भने। हाल प्रा धकरणले न्यूनतम वद्युत् खपतको सीमा २० युनिट मानेको छ। यो सीमा भन्नेका ग्राहकबाट प्रतियुनिट ३ रुपैयाँका दरले ६० रुपैयाँ र ३० रुपैयाँ सेवाशुल्क जोडेर ९० रुपैयाँ लै आएको छ।

मन्त्रीको योजना कार्यान्वयनमा आए न्यूनतम १० युनिटसम्म वद्युत् खपत गर्ने उपभोक्ताले मा सक ३० रुपैयाँ मात्रै तिर्नुपर्नेछ। ७ लाख परिवारलाई १० युनिटसम्मको महसुल निःशुल्क गर्दा प्रा धकरणलाई वा र्षक २५ करोड रुपैयाँ घाटा हुने र उक्त घाटा प्रा धकरणका नयाँ आयोजनाबाट पूर्ति गर्न स कने पुनको अनुमान रहेको भट्टले जानकारी दिए।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/९/२१

एउटै नहरबाट १६ हेक्टरमा सँचाइ र गाउँलाई बिजुली

तिला गाउँपा लका-६ पुरुगाउँमा एउटै नहरबाट सँचाइ गर्नुका साथै बिजुली बालेर गाउँ नै उज्यालो गरिएको छ। वन तथा वातावरण मन्त्रालय र वश्वखाद्य कार्यक्रमअन्तर्गत पेस नेपालले निर्माण गरेको 'खाद्य सुरक्षा र जलवायुअनुकूलताको क्याप्स कर्णाली' परियोजनाअन्तर्गत निर्माण गरिएको पक्की नहर (कुलो) ले उक्त गाउँको १६ हेक्टर जमनमा सँचाइ सुवधा पुगेको छ।

१ हजार १ सय ७५ मटर लम्बाइ भएको नहरको जीर्ण अवस्थामा रहेको ५ सय ८८ मटर पक्की कुलो मर्मत भएपछि सँचाइ भएको वडाध्यक्ष सन्तवीर रावतले बताए। उनका अनुसार सोही नहरबाट ११ कलोवाट बिजुलीसमेत उत्पादन गरी गाउँ उज्यालो बनाइएको छ।

१ सय १८ घरधुरी रहेको पुरुगाउँमा पक्की कुलो निर्माणपछि बिजुली बाल्न सजिलो भएको स्थानीय लसुनडाँडी बहुउद्देश्यीय सँचाइ योजनाका सचिव नरेन्द्र वकले जानकारी दिए।

सँचाइसँगै बिजुलीघट्ट पनि सञ्चालनमा ल्याउने तयारी गरेको उनले बताए। ५२ लाख रुपैयाँ लागतमा ०७६ असोजबाट कुलोको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको पेस नेपाल जुम्लाका अध्यक्ष कशोर न्यौपानेले बताए।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/९/२२

कालीगण्डकी करिडोर प्रसारण लाइन: दाना-कुशमा अन्तिम

चरणमा, कुशमा-नवलपरासी खण्ड वनको अवरोध

काठमाडौं । का लगण्डकी करिडोर प्रसारण लाइनको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ । नेपाल वद्युत प्रा धकरणले सो क्षेत्रमा निर्माण धन आयोजनाको बिजुली प्रवाहका ला ग २२० केभी प्रसारण लाइन निर्माण थालेको हो ।

४० कलो मटर मध्ये तार तान्ने काम, टावर निर्माण लगायतका अ धकांश संरचना सम्पन्न हुने चरणमा पुगेको आयोजनाले जनाएको छ । त्यस खण्डमा ११० ओटा टावर बनाउनुपर्नेमा १०३ ओटा टावर निर्माण भइसकेको छन् ।

म्याग्दीको पोखरेबगरमा बाँकी ६ ओटा टावर र पर्वतको मल्लाजमा एक टावर बनाउन बाँकी छ । त्यसमध्ये पोखरेबगरमा ३ ओटा टावर निर्माण सुरु भइसकेकाले आउँदो माघ भित्र आयोजनाको काम सम्पन्न हुने आयोजना प्रमुख चन्दनकुमार घोषले जानकारी दिए ।

हालसम्म ३० कलो मटरमा तार तान्ने काम सम्पन्न भइसकेको छ । बाँकी १० कलो मटरमा तार तान्ने काम पनि अघि बढेको छ । वन क्षेत्र र स्थानीय अवरोधका कारण ७ ओटा टावर निर्माणको काम लामोदे ख समय अघि बढ्न सकेको थएन् ।

ववादित बनेको टावर निर्माणलाई अघि बढाउन आयोजना र प्रभा वत स्थानीयवासीबीच सहमति भएपछि आयोजना गति लन थालेको छ । डेढ बर्ष अघि मन्त्रिपरिषद्ले वन क्षेत्रको प्रयोग गर्न स्वीकृती दिएपनि स्थानीयको अवरोधका कारण प्रसारण लाइन अघि बढ्न सकेको थएन् ।

यता, सोही खण्डको कुशमादे ख न्यु बुटवल खण्डको काम भने अघि बढ्न सकेको छैन । कुल ८८ कलो मटर पर्ने उक्त खण्डमा बनको ठूलो समस्या रहेकाले अघि बढ्न नसकेको घोषले बताए ।

बडेरा सूर्यबस्ती (न्यु बुटवल २२०-१३२ केभी सवस्टेशन) आयोजनाको निर्माण कार्य ५० प्रतिशत भन्दा बढि हुन सकेको छैन । तीन ट्रान्सफर्मर निर्माण गर्नुपर्ने भएपनि अहिलेसम्म पनि उक्त काम अघि बढ्न सकेको छैन ।

कुशमा हुँदै बागलुङ, स्याङ्जा, पाल्पा हुँदै रुपन्देही जो डने उक्त प्रसारण लाइन निर्माण अन्तगत अ धकांश ठाउँमा वन क्षेत्र पर्छ । व भन्न ठाउँमा वनकै समस्याका कारण आयोजनाको कामले गति लन सकेको छैन ।

ए सयाली विकास बैंक (एडीबी) को सहयोगमा दानादे ख खुर्कोट जोड्ने प्रसारण लाइन र सबस्टेसन निर्माण गर्न २ अर्ब ९० करोड रुपैयाँमा टाटा प्रोजेक्ट्स र चन्ट इलेक्ट्रिक जेभीसँग ठेक्का सम्झौता भएको थयो ।

सन् २०१८ को नोभेम्बरमा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य रा खएको आयोजनाको ठेक्का सम्झौताको म्याद ४ पटकसम्म थप भएको छ । प्रसारण लाइन सञ्चालनमा आएपछि निर्माणको अन्तिम चरणमा रहेको ४२ मेगावाटको मस्त्रीखोलालगायत एक दर्जन बढी जल वद्युत आयोजनाबाट उत्पादन हुने बिजुली खपत केन्द्रसम्म पुग्ने छ ।

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/९/२२

जनयुद्ध सम्झँदै ऊर्जामन्त्रीले भने-दुधकोशीमा ६३५ मेगावाटको आयोजना बन्छ

२१ पुस, काठमाडौं । ऊर्जा, जलश्रोत तथा संचाइमन्त्री वर्षमान पुनले खोटाङ, ओखलढुंगा र सोलुखुम्बुको सीमानामा बन्न लागेको ६ सय ३५ मेगावाटको दुधकोशी जलासययुक्त वद्युत आयोजनास्थलको मंगलबार निरीक्षण गरे ।

निरीक्षणपछि खोटाङको रावाबेसी गाउँपालिकामा आयोजित कार्यक्रममा मन्त्री पुनले हाल उक्त आयोजनाको वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन (डपीआर) अन्तिम चरणमा रहेको जानकारी दिँदै अध्ययन स कनेबि तर्कै सरकारले दुधकोशीलाई राष्ट्रिय गौरवको आयोजनामा समावेश गर्ने बताए ।

१ अर्ब ५२ करोड अमेरिकी डलर (झण्डै १ खर्ब ६० अर्ब) लागतमा निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखेको दुधकोशी आयोजनाका लाग ए सयाली विकास बैंक (ए डबी) ले ६० अर्ब रुपैयाँ लगानी गर्ने प्रतिबद्धता जनाइसकेको जानकारी मन्त्री पुनले दिए ।

सरकार आयोजनाको बाँकी लगानी जुटाउन स्वदेशी र वदेशी कम्पनीसँगको परामर्शमा रहेको उनले उल्लेख गरे । तुलनात्मक रुपमा सस्तो आयोजना भएकाले ओखलढुंगा र खोटाङका स्थानीय तथा प्रदेश सरकार र प्रभावित क्षेत्रका बा सन्दासमेत इच्छुक भए उनीहरूका लाग लगानीको वातावरण मलाउन सरकार तयार रहेको स्पष्ट गरे ।

मन्त्री पुनले आयोजना प्रभावित क्षेत्रका बा सन्दालाई सडकमा ल्याएर काम गर्ने पक्षमा सरकार नरहेको भन्दै प्रभावितलाई उचित मुआब्जा, क्षतिपूर्ति र पुनर्बासको व्यवस्था मलाइने प्रतिबद्धता जनाए ।

‘सरकारले दुधकोशी आयोजनालाई उच्च प्राथमिकतामा राखेको छ । अध्ययन स कएपछि राष्ट्रिय गौरवको आयोजनामा समावेश गरिन्छ’, मन्त्री पुनले भने, ‘सरकारले जनतालाई घरबार वहीन बनाएर

आयोजना बनाउँदै न । प्रभा वतलाई उपयुक्त मुआब्जा र पर्याप्त अवसर सर्जना गर्न सरकार तयार छ ।’

उनले आफू १० वर्षे जनयुद्धका क्रममा दुधकोशीको कनारै कनार यात्रा गरेको स्मरण गर्दै जसरी पनि आयोजना सम्पन्न गरेरै छाड्ने प्रतिबद्धता जनाए ।

आयोजना सम्पन्न हुँदा प्रभा वत क्षेत्रका बा सन्डाले रोगजारी पाउनुका साथै वकासका पूर्वाधार निर्माण हुने तथा जलासयमा माछा पालन र ढुंगा सञ्चालनमार्फत पर्यटन प्रवर्द्धनको नयाँ अवसर सर्जना हुने भएकाले आयोजना निर्माणका काममा सहयोगी बन्न स्थानीयलाई आग्रह गरे ।

यस्तै संवैधानिक व्यवस्थाअनुसार नै आयोजनाबाट हुने आम्दानीको २५ प्रतिशत स्थानीय सरकारमै रहने भएकाले वद्यालय, क्याम्पस तथा सडकजस्ता पूर्वाधारमा उक्त रकम खर्च गरी प्रभा वत क्षेत्रको मुहार फेर्न सक्ने आँल्याए ।

मन्त्री पुनले सरकार ठूला जल वद्युत आयोजनाको प्रवर्द्धनमा लागेको चर्चा गर्दै वर्तमान सरकार भन्दा ९ सय मेगावाट बिजुली उत्पादन भइरहेकामा दुई वर्षको अवधमा चार सय मेगावाट बिजुली राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा थप गरेर १३ सय मेगावाट पुऱ्याएको बताए ।

हाल मुलुकभरका ८८ प्रतिशत घरधुरीले वद्युत सेवा उपभोग गरिरहेको चर्चा गर्दै उनले बाँकी १२ प्रतिशत घरधुरीलाई लक्षित गरी दुई वर्ष भित्र पूर्ण वद्युतीकरण गरिसक्ने योजना सरकारको रहेको बताए ।

उनले खाना पकाउनका लागि ग्यासको सट्टा वद्युतीय हुल्चो सस्तो पर्ने भएकाले त्यसको प्रयोग बढाउन अप्ठोस गरे ।

‘कोही पनि जनताले अब अँध्यारोमा बस्नुपर्दैन’, मन्त्री पुनले भने, ‘मध्यम वर्गीय परिवारले ग्यासको सट्टा अब इन्डक्सन चुल्होको प्रयोग गर्नुस, यसले हाम्रो आयात वस्थापन भई व्यापार घाटा कम हुन्छ ।’

मन्त्री पुनले भारतबाट बिजुली आयात गर्नुपर्ने अवस्था छिट्टै अन्त्य गरी बंगलादेश र भारत निर्यात गर्ने आधार तयार भइसकेको स्पष्ट गरे ।

आयोजनाले कायापलट गर्छ: कुलमान

कार्यक्रममा नेपाल वद्युत प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घि सडले दुधकोशी मुलुककै १० ठूला जलाशययुक्त आयोजनामध्ये पहिलो भएको चर्चा गर्दै आयोजना निर्माणमा सहयोगी भू मका निर्वाह गर्न स्थानीयलाई आग्रह गरे ।

आयोजनाले ओखलढुंगा र खोटाङका जनताको जीवनमा कायापलट गर्ने वश्वास उनले व्यक्त गरे । आयोजना निर्माण गर्दा जम्मा १ सय ६२ घरपरिवार मात्र पूर्ण रूपमा वस्था पत हुने र ९ सय ८८ परिवार आं शक प्रभा वत हुनेछन् ।

यस्तै एक हजार ५० घर परिवारको खेतीयोग्य ज मन डुबानमा पर्ने छ । कार्यकारी निर्देशक घि सडले बुढीगण्डकी आयोजनाबाट १० हजार घरपरिवार वस्था पत हुने भन्दै त्यसको तुलनामा वस्था पत हुनेको संख्या नगण्य भएको उल्लेख गरे ।

यस्तै आयोजनाका कारण ७६ हजार १ सय ९५ रोपनी ज मन प्रभा वत हुने घि सडले जानकारी दिए ।

आयोजनाका ला ग २ सय २० मटर अग्लो बाँध निर्माण गरी दुधकोशी नदीमा १७ मलो मटर, रावा खोलामा ८ कलो मटर र ठोटेने खोलामा ५.५ कलो मटर लामो जलाशय बनाइने छ । यस्तै १३.३० कलो मटर लामो सुरुङ मार्ग हुनेछ ।

उक्त आयेजनाबाट वषर्ा याममा २ अर्ब ८ करोड तथा सुख्खा याममा १ अर्ब ३६ करोड युनिट बिजुली उत्पादन हुनेछ । उत्पादित बिजुली प्रस्ता वत सुनकोसी-ढल्केबर ४ सय केभी प्रसारण लाइनमार्फत राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा जो डनेछ ।

कार्यक्रममा ओखलढुंगाका प्रतिनिसभा सांसद यज्ञराज सुनुवार, खोटाङका सांसद वशाल भट्टराई तथा सरोकार स मतिका संयोजक रमेश पौडेलले आयोजना निर्माणमा सरकारलाई हरतरहले सघाउने प्रतिबद्धता जनाए ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/९/२२

‘२ वर्ष पेट्रोलमा खर्च हुने रकमले वद्युतीय सवारी खरिद गर्न पुग्छ’

काठमाडौं । क्लिन इनर्जी नेपाल प्रा लले एक दशकदेखि २ पाइग्रे तथा ३ पाइग्रे वद्युतीय सवारी साधनको बिक्री वृत्त बढेको छ । चीनबाट आयात भएका मोटरसाइकल, स्कुटर तथा सफारी (वद्युतीय रिक्सा) लगायत वद्युतीय सवारी हाम्रो कम्पनीले बिक्री गर्छ । अहिलेसम्म ७ सय बढी मोटरसाइकल तथा स्कुटर बिक्री भइसकेका छन् । सुरुवाती चरणमा वद्युतीय सवारीको बजार राम्रो थिएन । लोडसे डडका कारण पनि प्रवर्द्धन हुन सकेन । ब्यापार नाफामुखी थिएन । वद्युतीय रिक्साको बजार राम्रो भए २ पाइग्रेको बिक्री सहज थिएन । तर, अहिले सर्वसाधारणको अवधारणा बदलँदै गएको छ । दुई पाइग्रे वद्युतीय सवारीप्रति उनीहरूको चासो बढेको छ । विशेष गरी युवा पुस्ताको आकर्षण यस्ता सवारी साधनमा बढिरहेको छ । अबको आवश्यकता वद्युतीय सवारी नै हो भन्ने अवधारणा सर्वसाधारणले बनाउन थालेका छन् । तर, हाम्रो अहिलेको प्रमुख आवश्यकता के हो र कस्ता प्रकारका सवारी चढ्ने भन्नेबारेमा स्पष्टता देखाउँनुपर्छ । वद्युतीय सवारीप्रति चासो बढे पनि देखा सकिने अवस्था हाबी छ । दुई पाइग्रे वद्युतीय सवारी जतनसाथ चलाउने हो भने पेट्रोलबाट चल्नेको तुलनामा सस्तो पर्छ । सावधानी नअपुग्दा समय अगावै ब्याट्री खराब हुने समस्या देखाउन सक्छ । हामीले दिएको निर्देशन पालना गरेर चलाउनेहरूको २ पाइग्रे सवारी राम्रोसँग चलाइसकेका छन् । एउटा मोटर साइकलले खपत गर्ने पेट्रोल र वद्युतीय मोटरसाइकल तथा स्कुटरले खपत गर्ने ब्याट्रीको तुलनामात्र गर्ने हो भने पनि वद्युतीय नै सस्तो हुने प्रमाणित हुन्छ । २ वर्ष पेट्रोलमा खर्च हुने बराबरको रकमले वद्युतीय सवारी नै खरिद गर्न पुग्छ । एक / दुई सय रुपैयाँ दैनिक पेट्रोलमा खर्च भएको हामी हिसाब गर्दैनौं । वद्युतीय सवारीमा एकै पटक ब्याट्रीको मूल्य हेरिन्छ । यही कारण महंगो भयो भन्ने आम बुझाइ छ । तर, एक वर्ष धान्ने गरीको पेट्रोलको रूपमा ब्याट्री कनिरहेका हुन्छौं । त्यसको हिसाब हुँदैन । यसकारण पनि पेट्रोलबाट चल्नेभन्दा वद्युतीय दुई पाइग्रे सवारी ५० प्रतिशत सस्तो छ । यी २ बीचमा ऊर्जा खपत गर्ने तरिका नै फरक छ । वद्युतीय सवारीले एक्सिलेटर बन्द भएकै अवस्थामा ऊर्जा खपत गर्दैन । ब्रेक लगाउँदा उल्टै वद्युत उत्पादन हुन्छ । इन्धनबाट चल्ने सवारीमा इन्जिन बन्द नहुँदासम्म

इन्धन खपत भइरहन्छ । उकालो उक्लिँदा पनि वद्युतीयले जति आवश्यक पर्छ त्यतिमात्रै ऊर्जा खपत गर्छ । तर, इन्धनबाट चल्नेले एक्सिलेटरमा पर्ने दबावअनुसार नै बढी इन्धन खपत गरिरहेको हुन्छ । २ पाङ्ग्रे वद्युतीय सवारीका फाइदा धेरै छन् । यो सर्वसाधारणको पहुँचमा छ । इन्धनबाट चल्नेको तुलनामा बजार मूल्य सस्तो छ । चलाउन पनि सजिलो छ । मर्मत खर्च न्यून छ । नियम त सर्भ सड गर्नुपर्दैन । धुवाँ नफाल्ने हुँदा वातावरणमैत्री छ । कार्बन उत्सर्जन घटाउँछ । स्वच्छ ऊर्जाको खपत हुने हुँदा पेट्रोल आयात प्रतिस्थापनमा योगदान पुग्छ । वदेशने रकम जाे गन्छ । वद्युतीय सवारी साधनको संख्या नबढ्नुमा ब्याट्री स्टोरेजको समस्या प्रमुख कारण हो । ग्राहकले लामो समय टिक्ने ब्याट्रीको खोज्ने हुँदा वद्युतीय सवारीको संख्या बढ्न सक्ने थिएन । लथयुएम आएन ब्याट्रीको आविष्कारपछि याे समस्या केही हदसम्म समाधान हुने देखाएको छ । लथयुएम आएन ब्याट्रीको बजार मूल्य घटिरहेकाले केही वर्ष भित्र प्रवृद्धका कारण पनि वद्युतीय सवारी सबैको पहुँचमा पुग्ने प्रक्षेपण गर्न सकिन्छ । आविष्कार हुने क्रममा रहेका ब्याट्री प्रयोगमा आउन थालेपछि वद्युतीय सवारी नै विश्वको आवश्यकता हुनेछ । वद्युतीय सवारीको भविष्य उज्वल छ ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/९/२३

‘राष्ट्रिय जलस्रोत नीति’ ल्याउने अन्तिम तयारी : खानेपानीलाई

पहिलो प्राथ मकता, जल वद्युत् चौथोमा

सरकारले प्राथ मकताका आधारमा जलस्रोतको बहुआया मक उपयोगका ला ग तयार पारेको ‘राष्ट्रिय जलस्रोत नीति’ ल्याउने अन्तिम तयारी गरेको छ। ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले नीतिको मस्यौदामा थ सम्बन्धित निकायसँग मन्त्रालयमा अन्तिम चरणको छलफल चलाइरहेको जानकारी दिए। मस्यौदामा थ बुँदागत छलफल गरेपछि जल तथा ऊर्जा आयोगको स चवालयले २ साता भन्ने संशोधन मस्यौदालाई मन्त्रपरिषद् हुँदै नीति अनुमोदनका ला ग संसदमा लैजानेसमेत पुनले बताएका छन्।

पानीको उपयोग तथा संरक्षणका ला ग तीनै तहका सरकारबीच अधिकार उपयोगमा तालमेल मलाउन, जलस्रोतको उ चत प्रयोग र संरक्षण गर्न पुरानो नीति पर्याप्त नभएको उनले बताए। पुनले पानी समृद्धको आधार भएको भन्दै आगामी धेरै पुस्ताका ला गसमेत वर्तमान पुस्ताले जलस्रोतको संरक्षण गर्नुपर्ने बताए।

‘हामीसँग पर्याप्त पानी छ, तर चाहिएका सबै ठाउँमा छैन,’ मन्त्री पुनले भने, ‘वातावरणीय परिवर्तनले गर्दा हिजो भएको ठाउँमा आज पानी छैन, आज भएको ठाउँमा भोलि नहुन सक्छ, त्यसैले भावी पुस्ताका ला गसमेत पानीको संरक्षण गर्नुपर्छ।’ मुलुकमा व भन्ने नदी नालाबाट वार्षिक करिब २ सय अर्ब घन मटर पानी उपलब्ध हुन्छ। १० अर्ब घन मटर पुनर्भरण हुने भू मगत स्रोतबाट उपलब्ध छ। यसमध्ये १० प्रतिशत मात्र उपयोगमा छ। आगामी सन् २०३० सम्म हा सल गर्नुपर्ने संयुक्त राष्ट्रसंघीय दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त गर्न जलस्रोतको विकास र व्यवस्थापन प्रत्यक्ष रूपले जो डेकाले नयाँ नीति आवश्यक परेको मन्त्री पुनले बताए।

पहिलो प्राथ मकतामा खानेपानी, जल वद्युत् चौथोमा प्रस्तावित नयाँ नीतिले खानेपानी र घरेलु प्रयोगमा जलस्रोतको उपयोगलाई पहिलो प्राथ मकतामा राखेको छ। त्यस्तै, दोस्रोमा सँचाइ, तेस्रोमा पशुपालन तथा मत्स्यपालन, चौथोमा वद्युत् उत्पादनलाई प्राथ मकता दिएको छ। त्यसपछि, औद्योगिक प्रयोजन तथा खानीजन्य उपयोग, जल यातायात, धार्मिक, सांस्कृतिक वा वातावरणीय संरक्षण, मनोरञ्जन र पर्यटनलाई प्राथ मकताका क्रममा राखेको छ।

अनियन्त्रित

दोहन

रो कने

प्रस्तावत नीतिले वन वनाश, भूक्षय तथा वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पार्ने गरी अवैज्ञानिक तवरले निर्माण गरिने सडक र बस्तीका साथै नदीबाट ढुंगा, गटी, बालुवाको अनियन्त्रित दोहनजस्ता गतिवध रोक्न सम्बन्धित सबै निकायबीच समन्वय गरी जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गरिने व्यवस्था गरेको छ। त्यस्तै, जलस्रोतको दिगो व्यवस्थापन गर्न जलाधार एवं भूमगत जलस्रोतको पुनः भण्डारण क्षेत्रको संरक्षण गर्ने व्यवस्था छ। जलमा आधारित जीव, वनस्पति, आदिले युक्त प्राकृतिक वातावरण तथा धार्मिक, सांस्कृतिक सम्पदा र सामाजिक वातावरणको संरक्षण गर्ने उद्देश्यसमेत प्रस्तावत नीतिले लएको छ। नीतिको मस्यौदामा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट हुने सडकलगायत पूर्वाधार निर्माणका क्रममा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गर्न निर्माणपछि कायम गरिनुपर्ने हरियाली तथा जलाधार संरक्षणसबन्धी मापदण्ड तयार गरी लागू गरिने उल्लेख छ।

विकास आयोजनाले 'जलस्रोत संरक्षण मापदण्ड' पूरा गरेको प्रमाणपत्र लनुपर्ने विकास आयोजनाको डजाइन गर्दा नै जलस्रोत संरक्षणको मापदण्डअनुसार भए-नभएको स्पष्ट गनुपर्ने नयाँ व्यवस्था नीतिमा छ। आयोजनाको डजाइनपूर्व नै संरक्षण मापदण्ड पूरा गरेको प्रमाणपत्र लनुपर्नेछ। संरक्षणमा लापरवाही भए कारबाहीको व्यवस्थासमेत गरिएको छ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/९/२३

बिद्युतगृह निर्माण तीव्र

टीकापुर - राष्ट्रिय गौरवको रानी जमरा कुलरिया सँचाइ आयोजना अन्तर्गत बिद्युतगृह निर्माणको काम तीव्र पारिएको छ। आयोजनाले तेस्रोपटक थपिएको म्याद भन्ने बिद्युतगृह निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी काम गरिरहेको डभजन इन्जिनियर वदुर श्रेष्ठले जानकारी दिए। उनका अनुसार आगामी जेठ २२ गते भन्ने वद्युतगृह निर्माणको काम सक्ने लक्ष्य छ।

यसअघि सन् २०१९ जुलाई भन्ने निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी आयोजनाको सफारिसमा वभागले बिद्युतगृह निर्माणको म्याद दोस्रोपटक एक वर्ष थप गरेको थियो। यसको म्याद पहिलोपटक सन् २०१७ मा थप भएको थियो। सन् २०१४ मा तीन वर्ष भन्ने वद्युतगृह निर्माण गर्ने गरी आयोजना र एसडब्ल्यूसुँदी जेभीबीच सम्झौता भएको थियो। जसमा पाँच कलो मटर नहरसमेत निर्माण गर्नुपर्ने उल्लेख छ। नहर निर्माणको काम भने लगभग स कएको छ।

वद्युतगृह निर्माणले बेलाबेलामा व भन्न अवरोध खेप्नुपरेका कारण निर्माण कार्यमा ढिलाइ भएको आयोजनाको दाबी छ। सुरुका दुई वर्ष वन वभागले रुख काट्न आदेश नदिएका कारण वद्युतगृह निर्माणको काम रो कएको थियो। समयमा रुख काट्ने आदेश नपाएपछि निर्माण कम्पनीले बिद्युतगृह निर्माणको काम सुरु गर्न प खर्नु प-यो।

बिद्युतगृह निर्माणको काम सुरु भएपछि समेत व भन्न अवरोध देखा परे। बिद्युतगृह निर्माणका ला ग खनिएको खाल्डोमा अनियन्त्रित रुपमा ज मनमुनिबाट पानी निस्कियो। जसको व्यवस्थापन निर्माण पक्षका ला ग निकै ठूलो चुनौती बन्न पुग्यो। निर्माण कम्पनीले खाल्डोमा पानी जम्न नदिन बोरिङको सहायताले बाहिर निकाल्यो।

निर्माण पक्षले खाल्डो सुक्खा पारेर वद्युतगृहको फाउन्डेसन तयार पारेपछि एकाएक डजाइनमा फेरबदल भयो। नयाँ डजाइन बनाउनुपर्ने भन्दै केही समय वद्युतगृह निर्माणको काम पुनः रो कयो। जसका कारण वद्युतगृह निर्माणको म्याद बेलाबेलामा थप्नुपर्ने बाध्यता सर्जना भएको आयोजनाले जनाएको छ।

तर अहिले भने बिद्युत्गृह निर्माणको काममा कुनै अवरोध नरहेको ड भजन इन्जिनियर श्रेष्ठ बताउँछन्। 'अहिले डजाइन पास भएर आइसक्यो, पानी जम्ने समस्या पनि छैन,' उनले भने, 'दिन-रात गरेर दुई सफ्टमा काम भइरहेको छ। समयमै निर्माण सम्पन्न हुन्छ।'

जानकी गाउँपालिका-९, कटासे बजार नजिकै वद्युत्गृह निर्माणको काम भइरहेको छ। बिद्युत्गृह निर्माणका लागू मूल नहरसँगै १६ मटर गहिरो खाल्डो खनिएको छ। बिद्युत्गृहका लागू आवश्यक सबै उपकरण भारतको नोयडामा निर्माण गरिएका छन्। तीमध्ये कतिपय उपकरण निर्माणस्थलमा ल्याइसकेको बि डए जिओइसी इको कोड कन्सल्टेन्सीले जानकारी दिएको छ।

यो बिद्युत्गृह नेपाल सरकारको करिब ४५ करोडको लागतमा निर्माण हुन लागेको हो। यसबाट ४.७ मेगावाट वद्युत् उत्पादन हुने बताइएको छ। यहाँ उत्पादित वद्युत् आयोजना क्षेत्र भत्रका बा सन्दालाई उपभोगका लागू वतरण गर्ने आयोजनाको उद्देश्य छ। आयोजनाले बिद्युत्बाट भएको आमदानीले सँचाइ आयोजना मर्मत सम्भार लगायत काममा खर्च गर्न सक्ने जनाएको छ।

सँचाइ आयोजनाको काम सभै भइरहेका बेला वज्रको टोलीले नहरबाट वद्युत् उत्पादन गर्न सक्ने औँल्याएका थए। सोही आधारमा रानी जमरा कुलरिया जल उपभोक्ता समितिले सम्भाव्यता अध्ययनका लागू सरकार समक्ष आग्रह गरेको थयो। वज्रहरुको टोलीले वद्युत् उत्पादनको सम्भावना रहेको भन्दै सरकार समक्ष प्रतिवेदन बुझाएपछि सरकारले सँचाइ आयोजना भत्रै वद्युत् उत्पादनको कामलाई समेत जोडेको थयो। यो वद्युत्गृहसँगै आयोजनाले अन्य ठाउँमा समेत वद्युत् उत्पादनको सम्भाव्यताबारे अध्ययन गरिरहेको छ।

श्रोत : राजधानी, २०१६/९/२३

राष्ट्रिय गौरवको आयोजनामा जोड्ने सरकारको योजना, दूधकोसीको डीपीआर अन्तिम चरणमा

काठमाडौं । दूधकोसी जलासययुक्त वद्युत् आयोजनाको वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) अन्तिम चरणमा पुगेको छ । ६ सय ३५ मेगावाटको दूधकोसीलाई राष्ट्रिय गौरवको आयोजनामा समावेश गरिने ऊर्जा मन्त्रालयले जनाएको हो ।

दूधकोसीको निर्माण लागत १ खर्ब ६० अर्ब रुपैयाँ अर्थात् १ अर्ब ५२ करोड अमेरिकी डलर लाग्ने अनुमान गरिएको छ । आयोजनामा एसियाली विकास बैंक (एडीबी) ले ६० अर्ब रुपैयाँ लगानी गर्ने प्रतिबद्धता जनाइसकेको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले बताए । सरकार आयोजनाको बाँकी लगानी जुटाउन स्वदेशी र वदेशी कम्पनीसँगको परामर्शमा रहेको उल्लेख गरे ।

मन्त्री पुनले मंगलबार जल वद्युत् आयोजनाको स्थलगत निरीक्षण गर्दै 'सरकारले दूधकोसी आयोजनालाई उच्च प्राथमिकतामा राखेको बताए । उनले भने, 'अध्ययन सकिएपछि राष्ट्रिय गौरवको आयोजनामा समावेश गरिन्छ । प्रभावलाई उपयुक्त मुआब्जा र पर्याप्त अवसर सर्जना गर्न सरकार प्रतिबद्ध रहेको छ ।' आयोजना सम्पन्न हुँदा प्रभाव क्षेत्रका बासिन्दा रोगजारी पाउनुका साथै विकासका पूर्वाधार निर्माण हुने बताउँदै आयोजना निर्माणमा सहयोगी बन्न स्थानीयलाई आग्रह गरेका छन् । संवैधानिक व्यवस्थाअनुसार आयोजनाबाट हुने आम्दानीको २५ प्रतिशत स्थानीय सरकारमै रहनेसमेत मन्त्री पुनले स्पष्ट पारेका छन् ।

खोटाङ, ओखलढुंगा र सोलुखुम्बुको समानामा बन्ने यो आयोजनाबाट यस क्षेत्रका स्थानीय तथा प्रदेश सरकार र प्रभाव क्षेत्रका बासिन्दासमेत इच्छुक भए उनीहरूका लागि लगानीको वातावरण मिलाउन सरकार तयार रहेको मन्त्री पुनले बताए । सरकार ठूला जल वद्युत् आयोजनाको प्रवर्द्धनमा लागेको चर्चा गर्दै दुई वर्षको अवधमा ४ सय मेगावाट बिजुली राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा थप गरेर १३ सय मेगावाट पुऱ्याउन सफल भएको मन्त्री पुनले बताए ।

मुलुकभरका ८८ प्रतिशत घरधुरीले वद्युत् सेवा उपभोग गरिरहेका छन् । बाँकी १२ प्रतिशत घरधुरीलाई लक्ष्य गरी दुई वर्ष भित्र पूर्ण वद्युतीकरण गरिसक्ने योजना सरकारको रहेको छ ।

वद्युत् खपत बढाउन खाना पकाउनका लागि ग्याँसको सट्टा वद्युतीय चुल्हो प्रयोग बढाउने ऊर्जा मन्त्रालयको योजना छ । मन्त्री पुनले भने, 'कोही पनि जनताले अब अँध्यारोमा बस्नुपर्दैन । मध्यमवर्गीय परिवारले ग्याँसको सट्टा अब इन्डक्सन चुल्होको प्रयोग गर्नुस, यसले हाम्रो आयात

वस्थापन भई व्यापार घाटा कम हुन्छ ।' अब भारतबाट बिजुली आयात गर्नुपर्ने अवस्था छिट्टै अन्त्य भई बंगलादेश र भारतमा वद्युत् निर्यात गर्ने आधार तयार भइसकेको स्पष्ट पारे । कार्यक्रममा नेपाल वद्युत् प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशन कुलमान घि सडले दूधकोसी मुलुककै १० ठूला जलाशययुक्त आयोजनामध्ये पहिलो भएको बताउँदै आयोजना निर्माणमा सहयोगी भूमिका निर्वाह गर्न स्थानीयलाई आग्रह गरेका छन् । आयोजना निर्माण गर्दा जम्मा १ सय ६२ घरपरिवार मात्र पूर्ण रूपमा वस्था पत हुनेछन् भने ९ सय ८८ परिवार आंशक प्रभावत हुनेछन् । आयोजनाको अध्ययनले १ हजार ५० घर परिवारको खेतीयोग्य जमन डुबानमा पर्ने देखाएको छ । प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक घि सडले बूढीगण्डकी आयोजनाबाट १० हजार घरपरिवार वस्था पत हुनेछन् । त्यसको तुलनामा वस्था पत हुनेको संख्या नगण्य भएको बताए । यस्तै, आयोजनाका कारण ७६ हजार १ सय ९५ रोपनी जमन प्रभावत हुने घि सडले जानकारी दिए ।

आयोजनाका लाग २ सय २० मटर अग्लो बाँध निर्माण गरी दूधकोसी नदीमा १७ मलो मटर, रावा खोलामा आठ कलो मटर र ठोटेने खोलामा ५.५ कलो मटर लामो जलाशय बनाइनेछ । यस्तै, १३.३० कलो मटर लामो सुरुङ मार्ग निर्माण हुने भएको छ । उक्त आयोजनाबाट वर्षा याममा २ अर्ब ८ करोड तथा सुख्खा याममा १ अर्ब ३६ करोड युनिट बिजुली उत्पादन हुने जनाइएको छ । उत्पादित बिजुली प्रस्तावत सुनकोसी-ढल्केबर ४ सय केभी प्रसारण लाइनमार्फत राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा जोडनेछ ।

श्रोत : राजधानी, २०१६/९/२३

जल वद्युत् प्रवर्धकका समस्या नीति कार्यान्वयनमा चुक्यो सरकार

काठमाडौं । सरकारले १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने योजना बनाएको छ । लक्ष्य प्राप्तमा निजी क्षेत्रलाई विकासको साझेदारका रूपमा आपूmसँगै लैजाने नीति लएको छ । विकासको साझेदार भन्दै कागजी रूपमा निजी प्रवर्धकका लागि प्रोत्साहित नीति बनाए पनि कार्यान्वयन नभएको जल वद्युत् प्रवर्धकले आरोप लगाउँदै आएका छन् ।

सरकारले निजी प्रवर्धकलाई दिने भनेको प्रतिमेगावाट ५० लाख भ्याट अनुदान, पोस्टेड रेट, वद्युत् प्राधकरणसँगको ग्रिड कनेक्सन वा पीपीएअनुसारको लाइन लस (आउटेज)को क्षतिपूर्ति, प्रसारण लाइन समयमा नबनाएका कारणले उत्पादन भएको वद्युत् पुरै वा आंशक बेचन नपाएपछि सोको क्षतिपूर्ति प्रवर्धकले पाउन सकेका छैनन् । यसो हुँदा जल वद्युत् प्रवर्धकको सरकारप्रतिको विश्वास घट्टै गएको निजी प्रवर्धक बताउँछन् ।

सरकारको नीतिगत अस्पष्टताकै कारण लगानी गरेका ३० प्रतिशत आयोजनासमेत बन्न सकेका छैनन् । भने सञ्चालनमा रहेका ८३ वटा आयोजनामध्ये ६६ वटा आयोजना स्वदेशी लगानीका छन् । ती आयोजनामध्ये करिब ६० प्रतिशत आयोजनाले खासै व्यापार गर्न सकेका छैनन् । सरकारले आफ्नै नीति कार्यान्वयन गर्न नसक्दा १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य प्राप्त गर्न नसक्ने अवस्थाको सर्जना भएको छ ।

पुरानै पीपीए मूल्यमा वद्युत् बेचन बाध्य

कुमार पाण्डे, महासचिव

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादक संस्था (इपान)

जल वद्युत् क्षेत्रमा सबैभन्दा ठूलो लगानीको समस्या छ । प्रवर्धकले बैंकबाट ऋण पाउनै छाडेका छन् । १० वर्ष पहिले नै तय भएको पीपीए मूल्यमा नै हालसम्म वद्युत् बेचन बाध्य छन् । प्रसारण लाइन समयमा बन्न नसक्दा आयोजनाले करोडौंको क्षति बेहोर्नुपरेको छ । सरकारी निकायबीच समन्वय हुन नसक्दा आयोजना अध्ययनमै समस्या आएको छ । सरकार भत्रकै आआफ्ना निकायबीचको असहमतिले एउटा निकायले लाइसेन्स दिँदा अर्कोले रोक्छ । देश संघीयतामा गइसकेपछि स्थानीय, प्रदेश र केन्द्र सरकारबीच समन्वय नहुँदा निजी प्रवर्धकलाई असहयोग हुने गरेको छ ।

सूर्यप्रसाद अ धकारी

अध्यक्ष

बाराही हाइड्रोपावर

जल वद्युत् क्षेत्रमा २०५० को ऐन र नियमावली निजीक्षेत्र जल वद्युत्मा प्रवेश भएको हो । वद्युत् ऐन आउँदा जति उत्साह थियो त्यो उत्साह राजनीतिक उतारचढाव, नीतिनियममा आएको परिवर्तनले पछि प्रभावत हुँदै आयो । तथापि, जल वद्युत् प्रवर्द्धक निरन्तर ला गरहे फलस्वरूप अहिलेको कुल जडत क्षमतामा निजी क्षेत्रको योगदान सरकारीभन्दा करिब ५० प्रतिशत बढी छ । सरकारले निजीक्षेत्र विकासको साझेदार हो भन्ने तर विकासको साझेदारका रूपमा लन सकेको छैन । अहिलेको अवस्थामा सरकारले दिएको लाइसेन्स परियोजना प्रवर्द्धकले गरेको लगानीसमेत फर्ता नआउने देखिन्छ । देश संघीयतामा गइसकेपछि स्थानीय, प्रदेश र केन्द्र सरकारबीचको समन्वय नहुदाँ निजी प्रवर्द्धकलाई असहयोग हुनेदेखि सरकारले गर्नुपर्ने कामसमेत आयोजनाले नै गर्न बाध्य बनाउने प्रवृत्ति छ । त्यसैकारण आयोजना समयमा नबन्ने, लागत बढी लाग्ने, स्थानीयको अवरोधका कारण आयोजना आफैँमा प्रभावत बन्दै गएका छन् । हालसम्म सरकारले आयोजनाको अध्ययन अनुसन्धानमा लापर्बाही गर्दै आएको छ भने सरकारले वद्युत् माग बढाउन नीतिनियम कार्यान्वयन गर्न सकेको छैन । अबको सात, आठ वर्षमा निजीक्षेत्रबाट नै १३ हजार मेगावाट उत्पादन हुन्छ त्यसका लाग्ने खर्च त ? प्रवर्द्धको वस्तारलगायतका नीतिनियममा सुधार त्यसकारण भन्नु क सरकार निजीक्षेत्रमैत्री छैन ।

जल वद्युत्मा बैंकले ऋण लगानी गर्ने छाडे

प्रकाश दुलाल

अध्यक्ष

अपर इखुवाखोला हाइड्रोपावर

जल वद्युत्का प्रवर्द्धकको पहिलो समस्या लगानी हो । अहिले करिब ९ हजार मेगावाटका आयोजनाको पीपीए भएको छ । यी आयोजना बैंक फाइनासन्सबाटै अघि बढ्ने हो । त्यसका लाग्ने इक्युटी र ऋणको व्यवस्थापन ठूलो चुनौती छ । लगानी नभई आयोजना बन्न सक्दैन त्यसैले लगानी ल्याउनका प्रतिफल पाउने सुनिश्चितता हुनु जरुरी छ । यसका लाग्ने पीपीएको दर, बैंकको ब्याजदरले ठूलो प्रभाव पारेको छ । अहिले पीपीए दरभन्दा बैंकको ब्याजदर निकै माथ भएको कारण हाइड्रोपावरले प्रतिफल दिन सकेका छैनन् । हाइड्रोपावर कम्पनीहरू नाफा नै नकमाउने भएपछि बैंकले ऋण लगानी नै गर्न छाडेका छन् । त्यसकारण हाम्रो प्रमुख चुनौती नै लगानी हो । अर्को सरकारले पहिलेको १५औं योजनामा पनि आर्थिक विकासको मुख्य आधार मानेको थियो ।

अबको नीति १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्नेछ । त्यसका लागी पीपीए भएका आयोजना बन्ने वातावरण सरकारले नै बनाउनुपर्ने दे खन्छ । अहिले सरकारले कागजमा एउटा र व्यवहारमा अर्कै गर्ने गरेको छ । त्यसकारण अब निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने, समस्या समाधान गर्नेतर्फ लाग्नुपर्ने जरुरी दे खन्छ । यदि सरकारले निजी क्षेत्रका समस्या सुन्दैन र एकलौटी रूपमा प्रस्तुत हुन्छ भने १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य पूरा हुँदैन । साथै, सरकारका निकाय वद्युत् प्रा धकरण, वन मन्त्रालय, वद्युत् विकास वभाग, भूमिसुधार मन्त्रालय र स्थानीय निकायबीच समन्वय नहुने, समय समयमा नीतिनियम परिवर्तन हुने र संघीयताअनुसार कामको क्षेत्रा धकार नतो कएको हुँदा अहिले जल वद्युत् क्षेत्र अन्यालमा छ । अर्को समस्या सरकारले निजी प्रवर्द्धकलाई दिन्छु भनेर घोषणा गरेका सु वधाबाट समेतपछि हटेको छ । यसले गर्दा सरकारप्रति अ वश्वाससमेत बढेको छ ।

जल वद्युत् आयोजनामा अनावश्यक माग गर्छन्
दिनेश पौडेल

कार्यकारी प्रमुख अ धकृत
भैरवकुण्ड हाइड्रोपावर

समस्या धेरै छन् । पहिलो त जल वद्युत् कम्पनीलाई हेर्ने दृष्टि नै फरक छ । स्थानीयदे ख केन्द्रसम्म जल वद्युत् आयोजना भन्नेबि तर्कै अनावश्यक माग गर्ने लगायतका समस्या त्यस्तै छन् । अर्कोतिर वद्युत् उत्पादन भनेको बत्ती बाल्नेसम्म मात्रै हो भन्ने बुझाइ छ । यसबाट मा थ उठेर हामीले जल वद्युत्ले राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा एक युनिटबराबर ८० रुपैयाँ योगदान हुन्छ यो ठूलो योगदान हो यसलाई बुझ्नुपर्ने दे खन्छ । वद्युत्बाटै व्यापार व्यवसाय सञ्चालन हुने हुँदा यसलाई प्रोत्साहित गर्नुपर्ने ठाउँमा हतोत्साहित गर्ने काम भएका छन् । निजी क्षेत्र भनेको माध्यम मात्रै हो ३० वर्षपछि यी आयोजना सरकारकै हुने हुन् भन्ने कुरा मध्यनजर गरिनुपर्छ । अहिले ३० वटा जति आयोजना रुग्ण अवस्थामा रहेका छन् । हामीले १ सय आम्दानी हुन्छ भनेर गरेको लगानी भूकम्प, बाटोघाटो लगायतका कारण ५५ रुपैयाँ मात्रै आम्दानी भएको अवस्था छ । त्यसकारण स्थिर ब्याजदर, सरकारको प्रोत्साहन निजी क्षेत्रलाई आवश्यक छ । साथै बाह्य लगानी ल्याउनेतिर समेत जोड दिनुपर्ने दे खन्छ ।

श्रोत : काठिपुर, २०७६/९/२३

मध्यमस्यार्ड्दीबाट आधा मात्र बिजुली

(लमजुङ) — ७० मेगावाट क्षमताको मध्यमस्यार्ड्दी जल वद्युत् केन्द्रबाट आधा परिमाणमा मात्रै बिजुली उत्पादन हुन थालेको छ। मस्यार्ड्दीमा पानीको बहाव कम भएपछि जल वद्युत् केन्द्रले पूर्ण क्षमतामा वद्युत् उत्पादन गर्न सकेको छैन।

राति र दिउँसो वद्युत् उत्पादन रोकेर जलाशयमा पानी जम्मा गरी साँझबिहान मुस्किलले तीन घण्टा मात्रै पूर्ण क्षमतामा वद्युत् उत्पादन भइरहेको मध्यमस्यार्ड्दी जल वद्युत् केन्द्रले जनाएको छ। मध्यमस्यार्ड्दीबाट दैनिक औसत ३६ मेगावाट वद्युत् उत्पादन भइरहेको छ। पानी जम्मा नगरी नदीमा बगेको पानीले २० देखि २२ मेगावाट मात्रै बिजुली उत्पादन हुन्छ।

जल वद्युत् केन्द्रमा राति कहिलेकाहीं ५ देखि ६ घण्टासम्म वद्युत् उत्पादन बन्द गरेर जलाशयमा पानी जम्मा गर्ने गरिएको छ। उक्त पानीले बिहान दुई घण्टा ७० मेगावाट वद्युत् उत्पादन हुन्छ। कहिलेकाहीं दिउँसो करिब चार घण्टा बिजुली उत्पादन बन्द गरेर जलाशयमा पानी भरिन्छ। त्यसले साँझ डेढ घण्टा पूर्ण क्षमतामा वद्युत् उत्पादन गर्न सक्छ। 'आयोजनाको पकड क्षमता चार घण्टा हो। सकेसम्म साँझबिहान ऊर्जा धेरै खपत हुने समयमा बढीभन्दा बढी उत्पादन दिने हाम्रो प्रयास हो,' केन्द्र प्रमुख शवकुमार शाहले भने। भारप्रेषण केन्द्रको मागअनुरूप वद्युत् उत्पादन बढाउने र घटाउने गरिएको उनले बताए।

'केही दिनअघि दुई पटक हिमपात भएको समय पानी बढेको थियो। अहिले घटेको छ,' उनले भने। अर्थ जलाशययुक्त (पकड रन अफ रिभर) मध्यमस्यार्ड्दी जल वद्युत् केन्द्रमा करिब ६ महिना मात्रै पूर्ण क्षमतामा वद्युत् उत्पादन हुने गरेको छ।

एउटा टर्बाइन फेरिने

मध्यमस्यार्ड्दीमा जडत ३५/३५ मेगावाट क्षमताका दुई टर्बाइनमध्ये युनिट नम्बर २ को टर्बाइन फेर्ने काम शनिबारदेखि सुरु हुने भएको छ। यसले उक्त टर्बाइनबाट वद्युत् उत्पादन बन्द गरी युनिट १ बाट मात्रै वद्युत् उत्पादन हुन्छ। टर्बाइन फेर्ने र आवश्यक मर्मत सम्भारका लागि नेपाल वद्युत् प्राधिकरणले १८ दिनको समय दिएको छ। यसबीचमा युनिट २ को पूरै रनर फेरिने शाहले जानकारी दिए।

टर्बाइनमा जडत रनर, गाइभेन्सलगायत सामान फेरिनेछ। स्विच एड, जेनेरेटरलगायत बिग्रन लागेका मेसिनरी सामानका पाटपुर्जा पनि फेरेर मर्मत गरिने उनले बताए। केही मेसिनरी

सामग्रीको स र्भ सडसमेत गरिनेछ । दुई-दुई वर्षमा रनर परिवर्तन हुन्छ । 'एउटा रनर दुई वर्षमा फेरिने हो । अहिले राख्न ला गएको रनर बनाएर ठिक्क पारिएको छ,' उनले भने, 'यस वर्ष झ कएको रनरलाई फेरेर अर्को वर्ष युनिट १ मा राख्छौं ।'

यसअघि मध्यमस्युर्वाइदी मर्मत सोमबारदे ख हुने भनिएको थयो । यसबीचमा भारतबाट ढल्केबरसम्मको प्रसारण लाइनमा समस्या आउँदा वद्युत् आपूर्ति बन्द भएपछि आयोजनाको मर्मत सारिएको आयोजना स्रोतले बतायो । आयोजना प्रमुख शाहले भने पानी तत्काल धेरै नघटेको र चसो मौसम भएकाले बढी वद्युत् खपत भएको हुँदा मर्मत समय सारिएको जनाए । प्रा धकरणले हरेक वर्ष हिउँदमा मध्यमस्युर्वाइदीमा ज इत युनिटको मर्मत गर्दै आएको छ ।

श्रोत : काठमाडौं, २०७६/९/२३

कन पूरा हुँदैन् आयोजना ?

काठमाडौं — राष्ट्रिय सभाको राष्ट्रिय सरोकार तथा समन्वय स मतिले राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि उच्चस्तरीय निर्देशक समिति गठन गर्न सरकारलाई निर्देशन दिएको छ। भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयअन्तर्गतका सातमध्ये पाँचवटा गौरवका आयोजना निर्माणमा मन्त्रालयहरूबीच समन्वय अभाव देखिएको छ। स मतिले त्यस्तो निर्देशन दिएको हो।

देशभर २१ वटा गौरवका आयोजना सञ्चालनमा छन्। तीमध्ये भौतिक पूर्वाधार मन्त्रालयअन्तर्गत काठमाडौं-तराई द्रुतमार्ग, हुलाकी सडक, रेलवे तथा मेट्रो विकास, मध्यपहाडी राजमार्ग र कर्णाली-कोसी-गण्डकी करिडोरको भौतिक प्रगति, वतीय व्यवस्थापन र निर्माण पूरा गर्न भएका प्रयासका वषयमा समितिमा छलफल भएको थियो। यी आयोजनाले चालु आर्थिक वर्षको प्रथम चौमासक अवधमा वनियोजितमध्ये ११ प्रतिशत रकम मात्र खर्च गरेका छन्।

मन्त्री वसन्तकुमार नेम्वाङको नेतृत्वमा समिति चर्च, सडक वभागका महानिर्देशक, सेना र आयोजना प्रमुखहरूसँग शुक्रबार भएको बैठकमा सांसदहरूले आयोजना निर्माणमा सरकारी निकायबीच समन्वय नहुनु मुख्य समस्या भएको बताएका थिए। उनीहरूले मुआब्जा वतरण, जग्गा अधग्रहण, वन एवं राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्षण क्षेत्रको झन्झटिलो कानुनी प्रक्रियाले आयोजना पूरा गर्न कठिनाई भएकालाई त्यसलाई सहज बनाउन सुझाएका थिए। समितिले यसअघि दिएका निर्देशनअनुसार काम नभएको र समन्वय अभाव देखिएको भन्दै सांसदहरूले सरकारको आलोचना गरेका थिए। छलफलपछि समिति सभापति दिलकुमारी रावल थापा (पार्वती) ले अन्तरमन्त्रालय निकाय तथा अन्य आयोजनाबीच समन्वय गर्न र निर्धारित समयमा पूरा गर्न उच्चस्तरीय निर्देशक समिति गठन गर्न सरकारलाई निर्देशन दिइन्।

‘तो कएको समयमा पूरा हुने आस मरिसक्यो’

सांसदहरूले छ वर्षदेखि एउटा पुलको जग निर्माणसमेत पूरा नभएको उदाहरण दिँदै गौरवका आयोजना तो कएको समयमा पूरा हुनेमा विश्वस्त हुन नसकेको बताए। ‘प्रधानमन्त्रीदेखि आयोजना प्रमुखसम्मका जिम्मेवार निकायले गरेको कार्यसम्पादन मूल्यांकनको उपलब्धि खोज्?’ सांसद कोमल ओलीले मन्त्रालयका अधिकारीहरूलाई प्रश्न गरिन्। प्रधानमन्त्रीले आयोजना छिटो पूरा गर्न निर्देशन दिए पनि मातहतका निकायले जिम्मेवारी पूरा नगरेका कारण समस्या जस्ताको जस्तै देखिएको उनले बताएन्। ‘रेल वभागमा कर्मचारी छैनन्, लोकमार्गको काम ज्यादै

सुस्त छ, फल्डमा जे अवस्था छ, त्यसको तथ्यलाई प्रगतिका रूपमा सार्वजनिक गरेजस्तो लाग्दैन,' उनले भनिन् ।

सांसद जीवन बुढाले का लकोट, मुगु र हुम्ला जाने एउटै पुल ८ वर्षमा पनि पूरा नभएको प्रसंग जोड्दै हिमाली भागमा काम गर्ने परिस्थिति बनाउनुपर्ने बताए । मन्त्रालय र निकायबीच समन्वय नभएको भन्दै उनले एकीकृत आयोजनाको अवधारणा लागू गर्नुपर्ने बताए । सांसद राम प्रत पासवानले १३ वर्षअघि सुरु भएको हुलाकी राजमार्गको काम सुस्त भएको बताए । हुलाकी राजमार्गको एक हजार ७ सय ९२ क ममध्ये भर्खर चार सय क म कालोपत्रे भएको भन्दै पासवानले बनेका संरचना पनि कमजोर रहेको दाबी गरे ।

पूर्वमन्त्री रघुवीर महासेठलाई भत्केको कालोपत्रेको फोटो ल्याएर देखाएको घटना सुनाउँदै उनले त्यसका ठोस काममा ध्यान दिन आग्रह गरे । सांसद दीपा गुरुडले मध्यपहाडी लोकमार्गमा मुआब्जा ववाद सुल्झिन नसकेको बताइन् । स मतिकी सभापति रावलले गत साल पनि स मतिकी आयोजनाहरू समयमा पूरा गर्न निर्देशन दिएको स्मरण गराएकी थइन् । गत वर्ष अर्थ, संघीय मा मला, कानून मन्त्रालयलाई समेत एकै ठाउँमा राखेर छलफल गरेको प्रसंग उठाउँदै रावलले निर्धारित समयमा आयोजना पूरा गर्ने अवस्था नभएको बताइन् । सांसद रामचन्द्र झाले सरकारी निकायबीचको समन्वय नभएको भन्दै यो समस्या फुकाउनुपर्ने बताए ।

व्यवहारमा प्राथ मकता भएन

भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयका स चव देवेन्द्र कार्कीले राष्ट्रिय गौरवको आयोजना भनिए पनि कार्यान्वयनका ला ग आवश्यक वातावरण नबनाउँदा प्रगति हुन नसकेको बताए । 'गौरवको आयोजना त भनियो तर त्यसलाई कार्यान्वयन गर्न सोहीअनुसारको प्राथ मकता दिइएन,' उनले भने, 'बजेट र अन्य व्यवस्थापन कमजोर भयो ।' बिजुली, खानेपानी, टेलिफोनजस्ता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सडक खन्ने प्रवृत्तले समस्या पारेको भन्दै उनले सम्बन्धित निकायले काम सुरु गरेपछि मात्र खबर गर्ने गरेको बताए ।

उनले भारतको एक्जिम बैंकलगायत वदेशीको सहयोगमा सञ्चालित आयोजनामा समस्या दे खएको बताए । द्रुतमार्ग, हुलाकी सडकलगायत आयोजना तो कएको समयमै पूरा हुने दाबी उनले गरे । काम भए पनि भुक्तानी नदिएकाले चौमा सक खर्च कम दे खएको दाबी गर्दै उनले कामअनुसार भुक्तानी दिँदा चौमा सक अव धमा १७ प्रतिशत खर्च दे खने बताए ।

मन्त्री नेम्बाङले गौरवका आयोजनाको काम द्रुत गतिमा पूरा गर्न सरकारी निकायबीच समन्वय भइरहेको बताए । उनले रेल संरचना बनाउन सहयोग जुटाउने प्रयास भइरहेको र आयोजना

निर्माणका समस्या हल गर्न मन्त्रालयले नियमावली बनाउने काम गरिरहेको बताए । सडक
वभागका महानिर्देशक केशवकुमार शर्माले आयोजनालाई द्रुतगतिमा कार्यान्वयन गर्न एकीकृत
आयोजना गठन गर्दा राम्रो हुने सुझाव दिए ।

श्रोत : अञ्जलीपोष्ट, २०७६/९/२४

पूर्वसूचना दिन चीनलाई आग्रह

काठमाडौं : नेपालले चीनमा मौसम परिवर्तनका कारण आउने बाढी, पहिरोजस्ता वपतीबारे पूर्वसूचना दिन आग्रह गरेको छ। नेपालको १५ सय कलो मटर उत्तरी सीमाना चीनसँग जो डएकाले चीनमा वपती आउँदा त्यसको असर नेपालमा समेत पर्ने भन्दै त्यसबारेको पूर्वसूचना माग गरिएको हो।

चीनको मौसम वभागका उपमहानिर्देशक चेन युङफेङ नेतृत्वको टोलीसँग बुधबार संहदरबारमा भएको भेटमा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले मौसमबारे पूर्वसूचना दिन आग्रह गरेका हुन्।

नेपालका अधिकांश नदीको मुहान चीन रहेको र ती नदीमा ठूला लगानीमा जल वद्युत् आयोजना र नदी कनारमा महत्वपूर्ण संरचना निर्माण भइरहेकाले चीनको मौसममा हुने परिवर्तनले आउने बाढी पहिरोको जो खमबाट ती संचरनाको सुरक्षा गर्न सूचना जरुरी भएको औँल्याए।

पूर्वसूचनाको अभावमा दुई वर्षअघि सुनकोसी नदीमा आएको बाढीले सन्धुपाल्चोकको बाह्रबिसे र आसपास क्षेत्र डुबानमा पर्दा ठूलो धनजनको क्षति भएको स्मरण पनि मन्त्री पुनले टोलीलाई गराए। 'हाम्रा धेरै नदी चीन मुहान भएर आउँछन्, त्यसमा हामीले ठूलो लगानीमा जल वद्युत् आयोजना र अरु महत्वपूर्ण संरचना बनाएका छौं', मन्त्री पुनले भने, 'बाह्रबिसेमा जस्तै धनजनको क्षति अब नहोस् भन्नका लागि हामीलाई पूर्वसूचना जरुरी भएको छ।'

जवाफमा चिनियाँ टोलीको नेतृत्व गरेका त्यहाँको मौसम वभागका उपमहानिर्देशक युङफेङले नेपालको मौसम पूर्वानुमान वभागलाई भौतिक र प्रा व धक सहयोग गर्न र सूचना आदानप्रदान गर्न तयार रहेको बताए।

यसैगरी ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ र वन तथा वातावरण मन्त्रालयबीच विकास आयोजनाका काम छिटोछरितो र प्रभावकारी कसरी बनाउने भन्नेबारे मंगलबार छलफल भएको थयो।

राष्ट्रिय वन, संरक्षित क्षेत्र तथा राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रमा निर्माण हुन लागेका आयोजना र वद्युत् प्रसारण लाइन निर्माणका काममा आवश्यक समन्वय र तालमेलको वातावरण बनाउने वषयमा छलफल केन्द्रित थयो। छलफलमा दुई मन्त्रालयबीच सरकारको 'सुखी नेपाली समृद्ध नेपाल

अ भयान' सफल पार्न आपसी सहमति र तालमेलका आधारमा कामकाज गर्नेबारे उच्च समझदारी भयो।

छलफलका क्रममा मन्त्री पुनले वगतका तुलनामा पछिल्लो समय वन मन्त्रालयका तर्फबाट वकासका काममा राम्रो समन्वय भइरहेको बताए। उनले वकास आयोजनाका काममा कतैबाट ढिलाइ भए नीतिगत वषयबाहेक अन्यमा मन्त्री र स चवको मुख ताक्ने प्रवृ त्त अन्त्य गरी कर्मचारी तहबाटै काम फत्ते गर्न निर्देशन दिए।

उनले वकास गर्दा जै वक व वधताको समेत रक्षा गर्नेपर्ने स्पष्ट गर्दै जल वद्युत् वा सँचाइ आयोजना निर्माण गर्दा नदीबाट बग्ने पानीको १० प्रतिशत प्राकृतिक बहावमै छाड्नुपर्ने कानुनी व्यवस्था स्मरण गराउँदै सरकारी वा निजी क्षेत्रबाट निर्माण हुने आयोजनाले सो व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न निर्देश गरे।

यस्तै वन तथा वातावरणमन्त्री शक्ति बस्नेतले ऐन, कानुन व्यावहारिक र वकासमैत्री बनाउन मन्त्रालयका तर्फबाट प्रयास भएको बताउँदै व्यवहारमा आइपर्ने समस्या समाधानका ला ग अन्तरमन्त्रालय समन्वयमा जोड दिए।

श्रोत : राजधानी, २०१६/९/२४

वैज्ञानिक अध्ययनबिनै लाइसेन्स

काठमाडौं। वद्युत् विकास वभागबाट वैज्ञानिक अध्ययनबिनै जल वद्युत् आयोजनाले संरक्षण क्षेत्र भन्ने अध्ययन अनुमति (लाइसेन्स) पाएका छन् । वद्युत् वभागले अध्ययन नै नगरी जल वद्युत् आयोजनालाई लाइसेन्स दिएको भन्दै राष्ट्रिय निकुञ्ज वभागले आयोजनाको अध्ययनमा रोक लगाएको हो ।

राष्ट्रिय निकुञ्ज वभागले भदौ २०७६ यता अध्ययन अनुमति पाएका आठवटा आयोजनालाई अध्ययनमा रोक लगाएको हो । यसरी अध्ययनबिनै लाइसेन्स दिँदा संरक्षण क्षेत्र नै जो खममा पर्ने राष्ट्रिय निकुञ्ज वभागका सूचना अधिकारी वष्णु श्रेष्ठले बताए । उनले भने, 'ऊर्जा मन्त्रालय, वद्युत् विकास वभाग, वन, नियमन आयोगलगायतले संरक्षण क्षेत्रका कुन खोलामा कति आयोजना बनाउन मिल्छ, कति मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने भन्ने अध्ययन गरेर मात्रै आयोजनालाई लाइसेन्स दिन यही भदौ १२ मा लखत आग्रह गरे पनि ऊर्जा मन्त्रालयबाट कुनै प्रति क्रया आएको छैन ।'

'राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण (पाँचौं संशोधन) ऐन, २०७३' मा वातावरणलाई प्रतिकूल असर नपुग्ने र वन्यजन्तुलाई हानिनोक्सानी नपुग्नेगरी मध्यवर्ती क्षेत्रमा तो कएबमोजिम उद्योगधन्दा, होटल, लज, सार्वजनिक यातायात वा यस्तै क समका अन्य सेवा वा सु वधा सञ्चालन गर्न स कनेछ । साथै, वातावरण संरक्षण ऐन, २०७३ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७४ मा प्रस्ता वत आयोजनाको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन स्वीकृत भई कार्यान्वयन गर्न स कने भनी प्रस्ताव गरिएका आयोजनाको निर्माण गर्ने स्वीकृति दिन उल्लेख गरिएको छ ।

तर, वद्युत् वभागले वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन नै नगरी आयोजनालाई लाइसेन्स दिने गरेको छ । नेपाल सरकारले २० संरक्षण क्षेत्र र १३ वटा मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा गरेको छ । संरक्षण क्षेत्रमा पर्नेगरी यसअघि जारी गरिएका लाइसेन्सलाई निकुञ्ज वभागले अनुमतिसमेत दिएको छ । जसमा ८ हजार २ सय ६४ मेगावाटका १ सय ४५ आयोजना, १९ वटा वद्युत् प्रसारण लाइनलाई सहमति दिएको छ । साथै, संरक्षण क्षेत्र भन्नेका ५० वटा आयोजनालाई २ सय ९० हेक्टर वन क्षेत्र उपलब्ध गराई सकेको निकुञ्ज वभागले जनाएको छ ।

राष्ट्रिय निकुञ्ज वभागले अनुमति दिएकै कतिपय आयोजना सञ्चालनमा आउन नसकेको अवस्थामा वद्युत् वभागले धमाधम लाइसेन्स दिँदा लाइसेन्स होल्ड गरेर राख्ने प्रवृत्त बढेको निकुञ्ज वभागले जनाएको छ ।

हाल भदौयता मनास्लु संरक्षण क्षेत्रमा ४ सय २० मेगावाटको बूढीगण्डकी प्रोक जल वद्युत् आयोजना, ६० मेगावाटको चुम्चेत स्यारखोला जल वद्युत् आयोजना र ४३.२ मेगावाटको छिलुङखोला जल वद्युत् आयोजना रहेका छन् ।

त्यस्तै, गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्रमा २२ मेगावाटको लाप्चे तामाकोसी, लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज र गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्रमा ३५ मेगावाटको न्या सम खोला, लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज संरक्षण क्षेत्रमा ४५ सय कलोवाटको घट्टेखोला साना जल वद्युत् आयोजना, मकालुवरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज संरक्षण क्षेत्रमा ५५ मेगावाटको मा थल्लो वरुणखोला र अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्रमा १२.३ मेगावाटको मा थल्लो माद्येखोला सखुवा जल वद्युत् आयोजनाको अध्ययनमा रोक लगाइएको हो ।

निकुञ्ज आयोगले वैज्ञानिक अध्ययनपछि मात्रै अनुमति दिने भनिरहँदा निजी जल वद्युत् प्रवर्द्धकले भने वन र मातहतका निकायले अनुमति नदिँदा करिब २ हजार मेगावाटका ५० जति आयोजना अध्ययन हुनै नपाएको बताएका छन् ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/९/२४

‘दूधकोसी सबैभन्दा आकर्षक आयोजना’

खोटाङ - ‘दूधकोसी जलाशययुक्त जल वद्युत् आयोजनाको डुबान क्षेत्र अत्यन्तै कम छ। अर्को कुरा अरु जलाशययुक्त आयोजनाभन्दा कम लागतमा बन्ने भएकाले पनि यो आयोजना मुलुककै आकर्षक आयोजना हो।’ यो भनाइ नेपाल वद्युत् प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घि सङको हो।

६ सय ३५ मेगावाट क्षमताको उक्त आयोजनाको निरीक्षणका क्रममा मंगलबार खोटाङको रावाबेंसी गाउँपालिका-३ लामीडाँडाको रँभुवामा आयोजित कार्यक्रममा कार्यकारी निर्देशक घि सङले दूधकोसी जलाशययुक्त जल वद्युत् आयोजनालाई नेपाल सरकारले ‘सबैभन्दा राम्रो र छिटो सम्पन्न गर्न सक्ने’ आयोजनाका रूपमा प्राथमिकतामा राखेको बताए।

खोटाङको रावाबेंसी गाउँपालिका-३ लामीडाँडा र ओखलढुंगाको चसंखुगढी गाउँपालिका-६ भदौरेको सीमामा निर्माणस्थल रहेको आयोजनाबाट हाल नेपालमा खपत भइरहेको वद्युत्को आधा प्रतिशत वद्युत् उत्पादन गर्न सक्ने प्रा धकरणले जनाएको छ। ‘आयोजनाबाट करिब ७६ हजार रोपनी जग्गा डुबानमा पर्छ। त्यसमध्ये एक सय ६२ परिवार प्रत्यक्ष र नौ सय ८८ घर परिवार अप्रत्यक्ष डुबानमा पर्ने दे खन्छ। यो अरुको तुलनामा अत्यन्तै कम डुबान हो,’ घि सङले भने, ‘कस्ट पनि ब्याजबाहेक एक खर्ब ६० अर्ब पर्छ। निर्माण अव धको सबै खर्च सवा दुई खर्ब पर्ने दे खन्छ। अन्य आयोजनाको तुलनामा कस्ट पनि सस्तो पर्छ।’

१९८५ सालमा जाइकाले नेपालको ६ वटा जलाशययुक्त आयोजनामध्ये आकर्षक आयोजनाका रूपमा पहिचान गरेको तथा २०१३ सालमा जाइकाले नै दोस्रो पटक अध्ययन गर्दा १० वटा जलाशययुक्त आयोजनामध्ये एक नम्बरमा छानेको आयोजनाको वस्तुतः अध्ययनको काम ए डबीको सहयोगमा अन्तिम चरणमा पुगेको छ। लामीडाँडाको रँभुवाबजारभन्दा केही मुनि दुई सय मटर अग्लो बाँध हालेर बनाइने जलाशयबाट १३.३० क म हेडरेस सुरुडमार्फत हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका-८ धतुङमा पानी खसाएर वद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यका साथ काम अघि बढाइएको हो।

लगानी गर्न ए डबी तयार
दूधकोसी जलाशययुक्त जल वद्युत् आयोजनाका लाग ए सयाली विकास बैंक (ए डबी)

लगायतबाट लगानी जुटिसकेको कार्यकारी निर्देशक घि सडले बताए। 'आयोजनाका ला ग करिब बजेट जुटिसकेको छ। ए डबीको नेतृत्वमा पाँच सय म लयन कन्फर्म भइसकेको छ। थप पाँच सय म लयन अर्को कम र्सयल फन्डिङबाट उपलब्ध गराउने कन्फर्म गरेको छ। करिब एक खर्ब ऋण जुटिसकेको अवस्था छ,' घि सडले भने, 'अन्य बैंक पनि फन्डिङ गर्न इच्छुक देखिएका छन्। रकम जुटाउने कुरा अष्ट्यारो छैन। करिब रकम जुट्ने अवस्थामा पुगसकेको छ।' आयोजनाको कम्पनी खो लएकाले स्थानीयले समेत सेयर पाउने घि सडले जनाए।

जग्गा अ धग्रहण यसै वर्षबाट आयोजनाका ला ग आवश्यक जग्गा अ धग्रहणको कार्यकारी निर्देशक घि सडले यसै वर्षबाट आयोजनाका ला ग आवश्यक जग्गा अ धग्रहणको काम सुरु हुने बताए। जग्गा अ धग्रहणका ला ग नेपाल सरकारले केही बजेटसमेत छुट्याएको जानकारी दिइएको छ। 'यसपा लदे ख नै जग्गा अ धग्रहणको काम सुरु हुन्छ। सरकारबाट केही बजेट छुट्याइएको छ,' घि सडले भने, 'जग्गा अ धग्रहणमा सरोकार तथा सहयोग स मतिले सहयोग गर्नुहुने छ।'

जल वद्युत् आयोजनाको बाँधबाट खोटाङको ३४ लाख २२ हजार ६ सय तीन वर्ग मटर, ओखलढुंगाको ३५ लाख १२ हजार तीन सय २२ वर्ग मटर र सोलुखुम्बुको एक लाख ७ हजार चार वर्ग मटर ज मन प्रभा वत हुने वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (इआइए) प्रतिवेदनमा उल्लेख छ। आयोजनाका ला ग इयाम बनाउँदा दूधकोसीमा १७ क म, रावा खोलामा आठ क म र ठोटेने खोलामा ५.५ क म जलाशय निर्माण हुने र सो जलाशयलाई बोटिङ, माछापालन एवं पर्यटकीय हिसाबले महत्वपूर्ण स्थलका रूपमा स्था पत गर्न स कने सम्भावना रहेको घि सडले बताए।

उर्जामन्त्री वर्षमान पुन, खोटाङ, ओखलढुंगा र सोलुखुम्बुका सांसदसहितको टोलीमा घि सड दूधकोसी जलाशययुक्त जल वद्युत् आयोजना निरिक्षण गर्न रभुँवा पुगेका हुन्।

श्रोत : गोरखापत्र, २०७६/९/२४

एक वर्षमा ८० प्रतिशत आयोजना सम्पन्न गरिने

काठमाडौं, पुस २४ गते । सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नवौं संशोधन गरेर निर्माण सम्झौताको म्याद एक वर्ष थप भएपछि २५ सय रुगण आयोजनामध्ये ८० प्रतिशत सम्पन्न हुने भएका छन् ।

थपिएको एक वर्षमा २८ सय आयोजनामध्ये ८० प्रतिशत सम्पन्न गरिने महासङ्घको प्रतिबद्धता रहेको छ । महासङ्घले संशोधनलाई सकारात्मक रूपमा लएको भन्दै अध्यक्ष र व संहले भन्नुभयो, “नवौं संशोधनले म्याद स कएर वा व भन्न कारणले अलपत्र भएका आयोजनामा निर्माण व्यवसायीलाई थप एक वर्ष भत्र काम सम्पन्न गर्ने अवसर दिनु अत्यन्त सकारात्मक कदम हो, हामी एक वर्षमा धेरै आयोजना सम्पन्न गर्ने छौं ।”

एक वर्ष भत्र रुगण आयोजना सम्पन्न गर्न ७७ जिल्लाका निर्माण व्यवसायीलाई महासङ्घले निर्देशन दिएको छ । नवौं संशोधनले क्रे डट लाइनको व्यवस्थालाई सहज बनाएको छ । व्यवसायीले बोलपत्र हाल्ने समयमै व्यवसायीसँग भएको आफ्नो पुँजी स्रोत देखाउनुपथ्र्यो तर अब स्वघोषणा गरे हुने भएको छ । महास चव रोशन दाहालको भनाइ छ, “क्रे डट लाइन जो व्यवसायीको आ र्थक क्षमता वा व्यवसायीसँग भएको पुँजी देखाउने कुरा हो, त्यसमा ठूलो धनरा श बैङ्कलाई क मसन बुझाउनुपर्ने अवस्था थयो, अब त्यो सहज भएको छ ।”

दुई करोड रु पर्याँभन्दा मा थको परियोजनामा क्रे डट लाइन मा गन्छ । जुन बैङ्कहरूले क मसन लने माध्यम मात्रै भएको महासङ्घको दाबी छ । महासङ्घले उठाएका मागमध्ये दुईवटा माग गत संशोधनमा सम्बोधन भएको अध्यक्ष संहको भनाइ छ । महासङ्घले नवौं संशोधनपश्चात् आयोजना सम्पन्न गर्न प्रतिबद्धता जनाएको छ । म्याद थप हुने काम समय भत्रै सम्पन्न गराउन महासङ्घले जिम्मेवारी लएको छ । व्यवसायीले बाँकी कार्यसम्पन्न गर्न पेस गरेको कार्यता लका अनुसार कार्य सम्पन्न गर्न सदस्यलाई निर्देशन पनि दिएको बताइएको छ ।

म्याद थप भएर पनि काम नगर्ने निर्माण व्यवसायीलाई कारबाहीका ला ग महासङ्घले नै सफारिस गर्ने अध्यक्ष संहको भनाइ छ । समय थप भएको एक वर्षको समयमा सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीले काम गरे नगरेकोसमेत महासङ्घ र निर्माण व्यवसाय वकास परिषद्बाट संयुक्त रूपमा गरिने भएको छ । एक वर्षपछि पनि जायज कारणले सम्पन्न हुन नसकेकालाई म्याद थप गर्न स कने छ तर महासङ्घको सफारिस अनिवार्य रहने बताइएको छ ।

महासङ्घले आफ्ना २२ बुँदे माग पनि अझै कायमै राखेको बताउँदै अध्यक्ष संहले सार्वजनिक खरिद

ऐन २०६३ को दफा १० (५) मा संशोधन गरी दुई करोड रु पयाँको सट्टा पाँच करोडसम्मको निर्माण कार्य खरिदमा कुनै पनि योग्यता नराखी जुनसुकै निर्माण व्यवसायीले भाग लन पाउने व्यवस्था हुनुपर्ने माग गरेको छ ।

जतिसुकै अवधको जस्तोसुकै निर्माण कार्य खरिदमा पनि मूल्यवृद्धि समायोजन र बोनसको व्यवस्था, बोलपत्र मूल्यांकनको अवध २१ दिन भन्दा हुनुपर्ने, 'घ' वर्गको निर्माण व्यवसायीको इजाजतपत्र लनका लागि ऐनमार्फत एकद्वार प्रणाली जारी गरिनुपर्ने लगायतका माग महासङ्घका छन् ।

श्रोत : बाह्रखरी २०७६/९/२५

वद्युत् महसुल ववाद : समाधान खोज्न उच्चस्तरीय स मति

काठमाडौं । नेपाल वद्युत् प्रा धकरण जसरी पनि उठाउने उद्योगी जसरी पनि नतिर्ने भन्ने ववादका बीचमा डे डकेटेड र ट्रङ्क लाइनको महसुल ववादको समाधानका लागि सरकारले उच्चस्तरीय स मति गठन गरेको छ ।

वद्युत्भार कटौतीको समयमा उद्योगी व्यवसायीले ट्रङ्क र डे डकेटेड लाइनमार्फत लएको महसुल मात्रै गत चैतसम्म कूल रु ११ अर्ब रहेको थियो । हालसम्म त्यो महसुल बढेर रु १४ अर्बको हाराहारीमा पुगेको छ । उद्योगीको तर्क छ प्रा धकरणले हामीलाई पेलन खोज्यो र जबरजस्ती महसुल उठाउन खोज्यो । प्रा धकरणको भनाइ छ, छुट महसुल उठाउन नियामवलीले नै दिएको छ ।

उच्च अदालतले अदालत गएका कूल २६ व्यवसायीमध्ये २१ वटालाई प्रा धकरणले तय गरेको महसुल तिर्न आदेश समेत दिइसकेको छ । वीरगञ्ज उच्च अदालतमा वचारा धन १० मध्ये अब पाँच मुद्दाको मात्रै फैसला हुन बाँकी छ । सरकारले ट्रङ्क तथा डे डकेटेड फडरबाट आपूर्ति भइरहेका सम्बन्धित पक्षको ववाद समाधानका लागि ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्री वर्षमान पुन, उद्योग, वाणज्य तथा आपूर्ति मन्त्री लेखराज भट्ट र अर्थमन्त्री डा. युवराज खतिवडाको समन्वय हुने गरी ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयका सचिवको संयोजकत्वमा आवश्यक अध्ययन गरी १५ दिन भित्र सुझाव दिन स मति गठन गरेको छ ।

स मतिले आवश्यकताका आधारमा उपस मति वा कार्यदल समेत गठन गरी कार्यसम्पादन गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएको सञ्चार तथा सूचना प्रवध मन्त्री गोकुलप्रसाद बाँस्कोटाले जानकारी दिए ।

प्रा धकरणले तय गरेको महसुल तिर्न नसक्ने भन्दै उद्योगीले आपत प्रकट गर्दै आएका छन् । उनीहरूले समस्या समाधानका लागि ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइमन्त्री पुन र उद्योग, वाणज्य तथा आपूर्तिमन्त्री भट्टको ध्यानाकर्षण गराएका थिए ।

प्रा धकरणका अनुसार २०७५ चैत मसान्तसम्ममा २३९ ग्राहकले डे डकेटेड र ६९ ग्राहकले ट्रङ्क लाइनमार्फत बिजुलीको अतिरिक्त सुवधा लएका थिए । त्यसमा डे डकेटेडभन्दा ट्रङ्क लाइनको बढी

समस्या छ । केही समयपहिले प्रा धकरणले डे डकेटेड र ट्रडक लाइनमा लाग्दै आएको बढी शुल्क हटाउने निर्णय गरिसकेको छ ।

वद्युत्भारकटौती हुँदा २०७२ असारदेखि नै उद्योगलाई बढी महसुल लएर वद्युत् दिइएको थियो । घरायसी ग्राहकलाई कटौती गरी उद्योगलाई ३१.५ मेगावाट वद्युत् दिइएको थियो । नियमततर्फको महसुल उठेपनि डे डकेटेड र ट्रडक लाइनको थप महसुल उठेको थएन । गत चैतसम्म ११ अर्ब रहेको सो महसुल बढेर १४ अर्ब पुगेको प्रा धकरणको भनाइ छ ।

प्रा धकरणको कूल सञ्चित रु १५ अर्ब घाटाकै आसपासकै महसुल नै उठाउन बाँकी रहेको र त्यसमा कन ढिलाइ भएको लगायतका वषयमा संसद्को सार्वजनिक लेखा स मितिले पनि छानबिन गरिरहेको छ । सरकारको पछिल्लो निर्णयले महसुलसम्बन्धी ववाद समाधान हुने विश्वास गरिएको छ ।

लेखा स मितिले गठन गरेको उपस मितिले तयार पारेको प्रतिवेदनमा महसुल उठाउने सम्बन्धमा आवश्यक कागजात नराखेको तथा राजश्वसम्बन्धी गम्भीर वषयमा लापरवाही भएको पाइएको उल्लेख गरेको छ । प्रतिवेदनमा थ छलफल हुन भने बाँकी नै छ ।

प्रतिवेदनमा '२०७३ असार १६ गते वद्युत् महसुल निर्धारण आयोगले वद्युत्भारकटौती ६ घण्टा वा सोभन्दा बढी कायम रहेको अवस्थामा २० घण्टा वा सोभन्दा बढी समय छुट्टै ट्रडक लाइनबाट निरन्तर वद्युत् आपूर्ति लने ग्राहकले डे डकेटेड ग्राहकको सरह महसुल दर कायम गर्ने निर्णय कार्यान्वयन नगरी आवश्यक प्रमाण र अभिलेख नराखेको पाइएको' जनाएको थियो ।

प्रा धकरणको 'महसुल सङ्कलन वनियमावली २०७३' अनुसार कुनै छुट बिल जारी भएपछि ३५ दिन भन्दा बढी ग्राहकले उक्त महसुल बुझाउनुपर्ने वा चत नबुझेमा पुनरावलोकन गर्न सक्ने र मटर रिडिङ भएको ६० दिन भन्दा बढी ग्राहकले वद्युत् महसुल नबुझाएमा उक्त ग्राहकको लाइन काटी बक्यौता असुलउपर गर्नुपर्नेछ । सोही व्यवस्थाका आधारमा प्रा धकरणले छुट महसुल उठाउन खोज्दा उद्योगीले आपत्त जनाएका हुन् ।

प्रा धकरण सञ्चालक स मितिले २०७२ असार १२ गतेको निर्णयअनुसार २०७२ साउनदेखि वद्युत् खपतमा नयाँ महसुल दर कायम गरेको थियो । सो निर्णयको अनुमोदन वद्युत् महसुल निर्धारण आयोगले २०७३ असार १६ गते निर्णय गरी डे डकेटेड र ट्रडक लाइन लएका ग्राहकलाई डे डकेटेड लाइनसरह नै शुल्क लन सफारिस गरेको थियो ।

प्रा धकरणले यसअघि नै डे डकेटेड र ट्रङ्क लाइनका ग्राहकहरूलाई कूल ३२ अर्ब रु ४५ करोड ८० लाख ९७ हजार ९०९ बराबरको महसुल भुक्तानी गर्न बिल पठाएको थियो । जसमध्ये रु २३ अर्ब ५५ करोड ७६ लाख ४४ हजार ५३२ भुक्तानी भएको र रु नौ अर्ब नौ करोड ४० लाख ४६ हजार ६४१ भुक्तानी हुन बाँकी थियो ।

प्रा धकरणका तत्कालीन आठ क्षेत्रीय कार्यालयमध्ये बुटवलबाट २८, हेटौँडा ११, पोखरा नौ, अत्तरिया आठ, वराटनगर पाँच, जनकपुर र काठमाडौँ तीन-तीन तथा नेपालगञ्जका दुई दुई ग्राहकले ट्रङ्क लाइनको सु वधा लएका थिए । प्रा धकरणको प्रदेश नं १ कार्यालय वराटनगरका व भन्न सबस्टेशनमार्फत ट्रङ्क लाइनको सु वधा लएका उद्योगले रु २७ करोड २४ लाख दुई हजार ४२७ बराबर महसुल तिर्न बाँकी छ ।

प्रा धकरणको प्रदेश नं २ कार्यालय जनकपुरअन्तर्गत १० डे डकेटेड र तीनवटाले ट्रङ्क लाइन उपयोग गरेका उद्योगले रु ६८ करोड नौ लाख ३८ हजार ४७९ तिर्न बाँकी रहेको छ । प्रदेश नं ३ को ड भजन कार्यालय हेटौँडाअन्तर्गतका व भन्न सबस्टेशनबाट ट्रङ्क लाइनको सु वधा लएका ११ ग्राहकले रु तीन अर्ब १० करोड ८३ लाख ५८ हजार १९४ महसुल तिर्न बाँकी छ ।

प्रदेश नं ३ को काठमाडौँ कार्यालयबाट ट्रङ्क लाइन लने तीन ग्राहकले रु १५ करोड २१ लाख ८५ हजार ७४० महसुल बक्यौता छ । प्रदेश नं ५ को बुटवल क्षेत्रीय कार्यालय मातहतका व भन्न सबस्टेशनबाट २८ ग्राहकले ट्रङ्क लाइन लएकोमा उनीहरूले रु एक अर्ब २९ करोड १३ लाख ९५ हजार बक्यौता छ ।

प्रदेश नं ५ को ड भजन कार्यालयअन्तर्गत ट्रङ्क लाइन सु वधा लने सोनापुर समेन्ट र रोल्पा समेन्टले रु ३० करोड ३५ लाख ५२ हजार ६८१ तिर्न बाँकी छ । अत्तरिया कार्यालय मातहतका आठ ग्राहकले ट्रङ्क लाइनको सु वधाबापत रु २३ लाख ८६ हजार असुल गर्न बाँकी छ । प्रा धकरण सञ्चालक स मतिका सदस्य भक्तबहादुर पुन संयोजकत्वको स मतिले डे डकेटेड र ट्रङ्क लाइनको वषयमा आन्तरिक रूपमा नै अध्ययन गरेको थियो । - रासस

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०१६/९/२५

तनहुँ हाइड्रोमा एडीबीको हस्तक्षेप

लागत बढ्यो, निर्माण अवधि लम्बियो काठमाडौं : निर्माण सुरु भइसकेको जलाशययुक्त तनहुँ हाइड्रो (१४० मेगावाट) को पुनः ठेक्का प्रक्रियामा एसियाली विकास बैंक (एडीबी) ले हस्तक्षेप गरी रद्द गरेको छ। अघिल्लो वर्षदेखि निर्माण सुरु भएको आयोजनाको पहिलो प्याकेज (आयोजनाको १४० मटर अग्लो कंक्रेट बाँध, नदी फर्काउने दुईवटा सुरुङ र अस्थायी बाँधलगायतका संरचना) को ठेक्का रद्द भएपछि लागत र निर्माण सम्पन्न हुने तात्कालिक प्रभाव भएको छ। आयोजनामा १५ करोड अमेरिकी डलर ऋण दिएको एडीबीको हस्तक्षेपका कारण निर्माण सम्पन्न हुन कम्तीमा पनि आठ महिना परेको छ भने लागत पनि बढ्ने भएको छ। 'एडीबीको अस्वीकृतिसँगै यसले आयोजनामा पार्ने असरबारे हामी अध्ययन गरिरहेका छौं,' तनहुँ हाइड्रोपावरका प्रबन्ध सञ्चालक प्रदीपकुमार थकेले बिहीबार अन्नपूर्ण सत भने। उनका अनुसार एडीबीले डिसेम्बर अन्तिम साता आयोजनाले पठाएको चारवटै प्रस्तावक ठेकेदार कम्पनी अस्वीकृत भएको उल्लेख गर्दै पुनः ठेक्का गर्ने पत्राचार गरेको हो। एडीबीले उसले राखेका सर्त पूरा नभएको जनाएको छ। पहिलो प्याकेजको ठेक्काका लागि तनहुँ हाइड्रोपावरले मटेडले गत वैशाख १२ गते पुनः टेन्डर गरेको थियो। टेन्डर गरेको नौ महिनापछि सबै प्रक्रिया रद्द भएको हो। आयोजनाको अनुमानित लागत भ्याट र भइपरिआउने खर्चसमेत गरी २० अर्ब ६४ करोड रुपैयाँ छ। पहिलो प्याकेजका लागि चाइना गेजुवा ग्रुप कम्पनीले मटेड चाइना, सनो हाइड्रो कर्पोरेसनले मटेड चाइना, चाइना नेसनल इलेक्ट्रिक इन्जिनियरिङ कर्पोरेसनले मटेड र सोड डा कर्पोरेसनले भयतनामका लका कन्स्ट्रक्सन (संयुक्त उपक्रम) ले बोलपत्र पेस गरेका थिए। थकेका अनुसार एडीबीले गेजुवा र चाइना नेसनल इलेक्ट्रिक इन्जिनियरिङको मुख्य अनुभव नपुगेको उल्लेख गर्नु भने सनो हाइड्रो र सोड डाको उपठेकेदारको अनुभव नपुगेको जनाउँदै चारवटै प्रस्ताव कम्पनीलाई रद्द गरिदियो। सनो हाइड्रो र सोड डाले 'बोर्ड पाइल वर्क' (बाढीबाट संरचना जोगाउने कार्य) को डिजाइन तथा निर्माण कार्यका लागि उपठेकेदार जर्मनीको बौवर जीएमबीएसलाई छनोट गरेका थिए। उक्त जर्मनी कम्पनीको यसखाले संरचना निर्माणमा अनुभव नभएकाले सनो र सोड दुवै असफल हुन पुगेको एडीबीको दाबी छ। अब नयाँ ठेक्का प्रक्रिया पूरा गर्न कम्तीमा ६ महिना लाग्ने थकेले बताए। टेन्डर बुझाउन, मूल्यांकन गर्न, मूल्य खोल्न र दाताका सहमति लिन यो समय लाग्ने अनुमान छ। 'सबै कुरा भनेअनुसार भयो भने ६ महिना लाग्छ,' उनको भनाइ थियो, 'अब आयोजना कहिले पूरा हुन्छ भन्ने अध्ययन गर्दै छौं।' थकेका अनुसार पहिलो प्याकेजमा रहेको नदी फर्काउने सुरुङ (डाइभर्सन टनेल) को काम काम गरिरहेकै प्याकेज २ को ठेकेदार सनो हाइड्रोलाई दिन सकेमा आयोजना निर्माण कार्य ६ महिना ढिला हुने छैन। यसको लागत एक करोड २० लाख अमेरिकी डलर छ। 'प्याकेज १ कै ठेकेदारलाई दिन दाताको सहमति चाहिन्छ,' उनले भने, 'यो सहमति पनि

निश्चित छैन।' तनहुँ हाइड्रो (सा वकको मा थल्लो सेती) को निर्माण सन् २०२४ को डसेम्बरमा पूरा गर्ने योजना थयो। एडीबीको असहमतिपछि पुनः ठेक्का गर्नुपर्ने हुनाले निर्माण कार्या सन् २०२५ को अक्टोबरमा स कने अनुमान छ। 'दातृ निकायका ढिलासुस्तीले यो मतिमा पनि स कन मुस्किल छ,' आयोजनाका एक इन्जिनियरले भने, 'ता लकाअनुसार फटाफट काम भयो भने मात्रै २०२५ को अक्टोबरमा स कएला, प्र क्रया पूरा गर्दागर्दै दुई वर्ष बित्लाजस्तो छ।' 'एडीबीको अस्वीकृतिसँगै यसले आयोजनामा पार्ने असरबारे हामी अध्ययन गरिरहेका छौं।' -प्रदीपकुमार थके, प्रबन्ध सञ्चालक, तनहुँ हाइड्रोपावर तनहुँ हाइड्रोको प्याकेज १ निर्माणका ला ग सीएमसी ड रेभनेन्ना, इटाली सत गत १ अक्टोबर २०१८ मा सम्झौता भएको थयो। सीएमसीले १४ अर्ब ६२ करोड रुपैयाँमा (भ्याटबाहेक) उक्त ठेक्का पाएको थयो। आयोजनाले १८ जनवरी २०१९ मा निर्माण कार्य सुरु गर्न कार्यादेशको सूचना दिएको थयो। तर उसले आयोजनास्थलमा गएर काम गर्न नसकेको, अ ग्रम भुक्तानीका ला ग बैंक ग्यारेन्टी ल्याउन नसकेको र कम्पनी स्वयं वत्तीय समस्यामा परी ऋणदातालाई भुक्तानी दिन नसकेर इटालीको अदालतमा न्यायिक प्र क्रयामा गएकाले तनहुँ हाइड्रोले ६ मार्च २०१९ मा ठेक्का रद्द गरेको थयो। तनहुँ हाइड्रोले सीएमसीबाट नेपाल इन्भेस्टमेन्ट बैंकमार्फत जारी गरेको कार्यसम्पादनबापतको रकम ८७ लाख ४९ हजार युरो र ८६ करोड १४ लाख रुपैयाँ जफत गरेको थयो। यो रकम सीएमसीको इटालीस्थित बैंक इन्टेसा सान्पउलो एसपीएबाट नेपाल इन्भेस्टमेन्टले पाउनुपर्ने थयो। तर उक्त बैंकले त्यहाँको अदालतमा मुद्दा दायर गरी 'भुक्तानी नदिनु' भन्ने आदेश गराएकाले नेपाल इन्भेस्टमेन्ट बैंकको कार्यसम्पादनबापतको रकम जो खममा परेको छ। सीएमसी मेलम्ची खानेपानी आयोजनामा पनि काम गर्दै थयो। मेलम्ची खानेपानी आयोजनाले भुक्तानी नदिएपछि सीएमसीले तनहुँ जल वद्युत् र मेलम्ची दुवैको काम छाडी इटाली फर्केको थयो। खानेपानीमन्त्री बिना मगर र तत्कालीन खानेपानी स चव गजेन्द्र ठाकुरले सीएमसीले पाउनुपर्ने ३६ करोड रुपैयाँ भुक्तानी रोकेका थए। नयाँ वर्ष र क्रसमस मनाउन स्वदेश फर्कन लागेका सीएमसीको टोलीलाई मन्त्रीका स्वकीय स चव र तत्कालीन खानेपानी स चव ठाकुरले प्रहरी लगाएर धरपकड गरी राहदानीसमेत जफत गरेका थए। आयोजनाको कुल लागत ५० करोड ४० लाख अमेरिकी डलर छ। जसमा एडीबीले १५ करोड, जाइकाले १८ करोड ४० लाख, युरो पयन इन्भेस्टमेन्ट बैंकले आठ करोड ५० लाख र बाँकी ८ करोड ५० लाख अमेरिकी डलर नेपाल सरकार र वद्युत् प्रा धकरणले जुटाउने गरी वत्तीय सम्झौता भएको थयो। यो आयोजना सम्पन्न भएपछि सबैभन्दा सुख्खायाम (फेब्रुअरी) मा दैनिक सात घण्टा ज डत क्षमतामै (१४० मेगावाट) बिजुली उत्पादन गर्न सक्छ। अन्य महिनामा भने नौ घण्टासम्म १४० मेगावाट उत्पादन हुनेछ।

श्रोत : कान्तिपुर, २०१६/९/२५

दिगो आ र्थक वृद् धको सूत्र : ‘सरकारले पूर्वाधार, निजीले उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी’

काठमाडौँ — आगामी दशकमा सरकारले चाहेको दोहोरो अंकको आ र्थक वृद् ध गर्न निजी क्षेत्रबाट उत्पादनमूलक र सरकारी तवरबाट पूर्वाधार क्षेत्रमा लगानी केन्द्रित हुनुपर्ने सरोकारवालाहरूले बताएका छन्। कृ ष, पर्यटन र जल वद्युत् क्षेत्रमा लगानी बढाउनुपर्नेमा ‘कान्तिपुर इकोन मक स मट २०२०’ का वक्ताहरूले जोड दिए।

अर्थमन्त्री युवराज खतिवडा, पूर्वअर्थमन्त्रीद्वय रामशरण महत, प्रकाशचन्द्र लोहनी र नेपाल उद्योग वा णज्य महासंघकी अध्यक्ष भवानी राणाले ‘नेपाली अर्थतन्त्र : आजको अवस्था र भो लको दिशा’ वषयका छलफल सत्रमा नेपालका ला ग तुलनात्मक लाभका क्षेत्र पहिचान गरेका हुन्। कार्यक्रममा अर्थमन्त्री खतिवडाले दोहोरो आ र्थक वृद् धका ला ग फड्को मार्न भौतिक पूर्वाधारसहित कृ ष र उद्योग क्षेत्रलाई सँगै अघि लैजानुपर्ने बताए। ‘कृ षबाट मात्रै दोहोरो अंकको आ र्थक वृद् धका ला ग ठूलो लगानी आवश्यक पर्छ,’ उनले भने, ‘यसका ला ग कृ ष, उद्योग र पूर्वाधारलाई सँगै लैजानुपर्छ।’ आ र्थक वृद् धका ला ग पूर्वाधारलाई मात्रै जोड दिँदा आन्तरिक एवं बाह्य माग धान्ने उत्पादन नहुने भएकाले कृ ष र उद्योगलाई पनि पूर्वाधारलाई ज त्कै प्राथ मकता दिनुपर्ने उनको भनाइ छ।

दोहोरो आ र्थक वृद् ध हा सल गर्न कृ षसहित जल वद्युत् र उत्पादन प्रमुख क्षेत्र भएको उनले बताए। सरकारले पुँजीगत खर्च अर्थतन्त्रको ७-८ प्रतिशतभन्दा बढी गर्न नसकेको भन्दै पूर्वाधारमा लगानी गरिदिए अन्य क्षेत्रमा निजी क्षेत्रले लगानी गर्ने उनको धारणा छ। व्यापार घाटा डरलाग्दो अवस्थामा रहेको र त्यसलाई कम गराउन उत्पादनमूलक क्षेत्रमा जोड दिनुपर्ने उनको भनाइ छ। ‘नेपालको उत्पादकत्व द क्षण ए सयामै कमजोर छ,’ उनले भने, ‘सर्वप्रथम सरकारले पूर्वाधारमै जोड दिनुपर्छ।’ जल वद्युत् र कृ षमा सरकारले पर्याप्त ध्यान दिए नेपाल द क्षण ए सयामै एगो पावर बन्न सक्ने उनको तर्क छ।

सरकारले आफ्नो प्रभावकारिता बढाए निजी क्षेत्रलाई उत्पादनमूलक क्षेत्र, जल वद्युत् जस्ता क्षेत्रमा आकर् षत गर्न स कने महतले बताए। ‘सरकार पूर्वाधार बढाउनेभन्दा पनि लोक प्रयतामा लागेको छ,’ उनले भने, ‘२० लाख पर्यटक भन्दाभन्दा पनि लोक प्रयतामा लागेको छ तर पूर्वाधारमा ध्यान दिइएको छैन।’

अर्का पूर्वअर्थमन्त्री लोहनीले भने आर्थिक वृद्धि ला ग तुलनात्मक लाभको क्षेत्र छान्दा सबै सरकारको उस्तै प्राथमिकता भए पनि संरचनात्मक सुधारतर्फ जोड दिनुपर्ने धारणा राखे । नेपालको अर्थतन्त्रलाई वृद्धि गर्न पर्यटन क्षेत्र प्राथमिकता हुन सक्ने उनको भनाइ छ । पर्यटन क्षेत्रमा सरकार र निजी क्षेत्रबीच सहकार्यको सम्भावना बढी रहेको उनले बताए । ‘सरकारले पूर्वाधार बनाइदिने हो भने निजी क्षेत्रले अघि लैजान्छ,’ उनले भने, ‘अर्थतन्त्रलाई स्थायित्व बनाउने काम जुनसुकै अर्थमन्त्रीले पनि गरेका छन् ।’ अर्थतन्त्रसँग सम्बन्धित संरचना कमजोर हुँदै गएको उनले बताए । आर्थिक वृद्धि अर्थतन्त्रको भौतिक तथा संस्थागत विकासका लागि काम गर्ने क्षमता छ कि छैन भन्नेमा केन्द्रित हुने उनको भनाइ छ ।

अर्थतन्त्रमा स्थायित्व भए पनि धेरै देशले विकासमा फड्को मार्न नसकेको भन्दै लोहनीले बजेट कार्यान्वयनका लागि सरकारले संस्थागत सुधार गर्नुपर्ने धारणा राखे । संस्थागत एवं संरचनात्मक सुधार नभए अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले बजेटमा तय गरेको प्राथमिकता पनि हासिल गर्न नसक्ने लोहनीले बताए । पाँच वर्षमा सक्नुपर्ने परियोजना १० वर्षमा सक्ने र ५ करोड लाग्ने परियोजनाको लागत ५० करोड लाग्ने प्रणाली परिवर्तन हुनुपर्ने उनको भनाइ छ । उद्योग वाणज्य महासंघकी अध्यक्ष भवानी राणाले पनि सरकारले कृषि, पर्यटन, जल वद्युत् जस्ता क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने धारणा राखे । त्योबाहेक नेपालमा पाइने ढुंगा पनि बहुमूल्य वस्तुका रूपमा निर्यात हुन सक्ने सम्भावना रहेको उनले बताइन् । ‘आर्थिक वृद्धिमा योगदान दिन पर्यटन क्षेत्रको सम्भावना राम्रो भए पनि पूर्वाधार छैन,’ उनले भनिन्, ‘पर्यटनका लागि योभन्दा बढी गन्तव्य पहिचान गर्न सक्नुपर्छ ।’ पर्यटन पूर्वाधारमा सरकारले जोडदिए निजी क्षेत्र लगानीका लागि सधैं तयार रहेको उनले बताइन् ।

कर बढ्दैन : अर्थमन्त्री

अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले करको दर नबढ्ने प्रस्ट्याएका छन् । अब करको दर नभई करसम्बन्धी कानून र संरचनाको सुधार हुने उनले बताए । अर्थमन्त्रीका रूपमा खतिवडा आएपछि करको दर बढेको सरोकारवालाको गुनासो छ ।

‘सांसदलाई बजेट अनुचित’

कार्यक्रमका वक्ताहरूले सांसदलाई विकासका नाममा बजेट दिनु अनुचित भएको बताएका छन् । कार्यक्रममा पूर्वअर्थमन्त्री महतले सांसदलाई निर्वाचन क्षेत्र कार्यक्रमका लागि बजेट दिने प्रथा आफ्नो पालामा नभई अघिल्ला अर्थमन्त्रीहरूले सुरु गरेको र रोक्न खोज्दा बढी दबाव परेको अनुभव सुनाए । आफ्नो पालामा स्थानीय निर्वाचन भएको र त्यो बेलामा सांसदलाई आफ्नो निर्वाचन क्षेत्रमा विकासका लागि केही बजेट दिने परम्परा भए पनि अहिले भने त्यो अनुचित भएको उनको भनाइ छ । ‘संवधानले नै स्थानीय सरकारलाई स्थानीय तहको विकास गर्ने

म्यान्डेट दिएको छ,' उनले भने, 'स्थानीय सरकारले गर्नुपर्ने कामका ला ग सांसदलाई बजेट दिनु सं वधानको मर्म वपरीत छ ।'

पूर्वअर्थमन्त्री लोहनीले पनि सांसदलाई दिइँदै आएको बजेट रोक्न अर्थमन्त्रीको दायरा सी मत हुने धारणा राखे ।

‘आ र्थक वृद् ध अवास्त वक’

पूर्वअर्थमन्त्री महतले अहिले भइरहेको आ र्थक वृद् ध भूकम्प र नाकाबन्दीको प्रभावस्वरूप बढेको दे खए पनि दिगो नभएको दाबी गरे । ‘अहिले भइरहेको आ र्थक वृद् धको आधार सेवा क्षेत्र हो,’ उनले भने, ‘ वशेषगरी रे मट्यान्सबाट आ र्थक वृद् धका ला ग बढी योगदान भइरहेको छ । उत्पादनशील क्षेत्रमा पनि आ र्थक वृद् ध हुनुपर्छ ।’ सरकारले सामाजिक क्षेत्रमा बढी लगानी गरेको आरोप लगाउँदै उनले कृ ष वस्तुसमेत आयात हुन लागेकोमा चन्ता व्यक्त गरे ।

उद्योग वा णज्य महासंघ अध्यक्ष राणाले पनि अर्थतन्त्रमा उत्पादन क्षेत्रको योगदान घट्दै गएको टिप्पणी गरिन् । अर्थतन्त्रमा कृ ष क्षेत्रको योगदान बढी भए पनि कृ ष क्षेत्र व्यावसायिक नभएको उनको भनाइ छ । ‘अर्थतन्त्रमा सेवा क्षेत्रको योगदान बढी छ,’ उनले भनिन्, ‘उद्योग क्षेत्रको योगदान १२ प्रतिशत जति मात्रै छ ।’ यो सूचकांक हेर्दा अर्थतन्त्र चलायमान नभएको उनले बताइन् ।

‘अनुदान होइन सीप’

पुँजीगत क्षेत्रमा बजेट खर्च गर्न नसकेको र अनुदानका रूपमा रकम बाँडेको वषयमा सरकारको आलोचना भइरहँदा जानकारहरूले भने सरकारले अनुदान दिनेभन्दा पनि बेरोजगारहरूलाई सीप दिने कार्यक्रम लागू गर्नुपर्नेमा जोड दिएका छन् । कार्यक्रममा अर्थमन्त्री खतिवडाले सं वधानले नागरिकका ला ग तोकेका ३१ वटा मौ लक हकमध्ये आधाजसो आ र्थक हकसँग सम्बन्धित भएकाले नागरिकलाई सु वधा दिने व भन्न कार्यक्रम लागू गर्नुपरेको दाबी गरे । ‘लोक कल्याणकारी राज्य हाम्रो अवधारणा हो,’ उनले भने, ‘यसमा सामाजिक न्यायसहितको वतरण चाहिन्छ ।’ आ र्थक रूपमा धान्नै नस कने तहभन्दा बढी वतरण गर्न नहुने उनको भनाइ छ । ‘कुल बजेटको १५ प्रतिशतभन्दा बढी रकम सामाजिक सुरक्षामा नलगाऔं भनेर मैले भन्दै आएको छु,’ उनले भने, ‘राजस्व २५ प्रतिशत हाराहारीमा छ, सामाजिक सुरक्षामा मात्रै खर्च गर्नु भने वकासका ला ग पैसा पुग्दैन ।’

पूर्वअर्थमन्त्री महतले पनि लहडका आधारमा नभई मापदण्डको आधारमा अनुदान हुनुपर्ने बताए । ‘बेरोजगारलाई अनुदान होइन, सीप दिनुपर्छ,’ उनले भने । सरकारले मतव्ययी खर्च नगरे संघीयता

सम्भव नहुने उनको भनाइ छ । 'संघीयतामा जाँदा प्रशासनिक खर्च धेरै बढेको छ,' उनले भने, 'सरकार मतव्ययी नबने आ र्थक रूपमा संघीयता सम्भव हुन्न ।' हाल ३७ हजार निर्वा चत जनप्रतिनि ध रहेको र सबैलाई तलब दिनुपरेकाले संघीय एवं अन्य तहका सरकारको चालु खर्च बढेको उनको भनाइ छ ।

महासंघ अध्यक्ष राणाले सरकारले अध्ययन नै नगरी अनुदान दिने प्रवृ तले आवश्यक भएकालाई अनुदान नपुग्ने समस्या दे खएको बताइन् । सरकारले पर्याप्त अध्ययन गरेर मात्रै अनुदानमा रकम खर्च गर्नुपर्ने उनको धारणा थयो ।

